UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (neljäs jaosto)

15 päivänä joulukuuta 2010 *

Asiassa T-427/08,

Confédération européenne des associations d'horlogers-réparateurs (CEAHR), kotipaikka Bryssel (Belgia), edustajanaan asianajaja P. Mathijsen,

kantajana,

vastaan

Euroopan komissio, asiamiehinään aluksi X. Lewis ja F. Ronkes Agerbeek, sittemmin F. Ronkes Agerbeek ja F. Castilla Contreras,

vastaajana,

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

jota tukee

Richemont International SA, kotipaikka Bellevue (Sveitsi), edustajinaan asianajaja J. Ysewyn ja solicitor H. Crossley,

väliintulijana,

jossa on kyse 10.7.2008 tehdyn komission päätöksen K(2008) 3600, jolla hylättiin kantajan asiassa COMP/E-1/39097 tekemä kantelu, kumoamisesta,

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja O. Czúcz (esittelevä tuomari) sekä tuomarit I. Labucka ja K. O'Higgins,

kirjaaja: hallintovirkamies K. Pocheć,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 3.2.2010 pidetyssä istunnossa esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Tosiseikat

1 Kantaja, Confédération européenne des associations d'horlogers-réparateurs (CEAHR), on voittoa tavoittelematon yhdistys, joka muodostuu seitsemästä itsenäisten kellonkorjaajien etuja valvovasta kuuden jäsenvaltion kansallisesta yhdistyksestä.

2 Kantaja teki 20.7.2004 useista kellonvalmistuksen alalla toimivista yrityksistä (jäljempänä sveitsiläiset kellonvalmistajat), joihin kuuluu myös väliintulija, Euroopan yhteisöjen komissiolle kantelun, jossa se ilmoitti näiden yritysten välisen sopimuksen tai yhdenmukaistetun menettelytavan olemassaolosta ja siitä, että nämä valmistajat ovat kieltäytyneet jatkamasta varaosien toimittamista itsenäisille kellonkorjaajille, johtuvasta määräävän markkina-aseman väärinkäytöstä.

3 Komissio ilmoitti kantajalle 28.4.2005 päivätyllä kirjeellä kantelua koskevan alustavan kantansa (jäljempänä alustava kanta). Se totesi, että se ei ollut löytänyt tutkimuksessaan mitään näyttöä luksuskellojen valmistajien välisen yhdenmukaistetun menettelytavan tai sopimuksen olemassaolosta. Lisäksi se katsoi, ettei ollut olemassa erillisiä korjaus- ja huoltopalveluiden markkinoita mutta että näiden palveluiden tarjoaminen oli ominaista luksuskellojen markkinoille, joilla oli erittäin paljon kilpailua. Se päätyi

tämän perusteella siihen, että kantelussa esitetyt seikat eivät olleet EY 81 ja EY 82 artiklan vastaisia.

4 Kantaja esitti komissiolle 20.7.2005 päivätyllä kirjeellä alustavaa kantaa koskevat huomautuksensa, joissa se edelleen katsoi, että se, että sveitsiläiset kellonvalmistajat kieltäytyivät jatkamasta varaosien toimittamista, merkitsi yhteisön kilpailusääntöjen rikkomista.

5 Komissio ilmoitti kantajalle 13.12.2007 päivätyllä kirjeellä, että se pysyi [EY] 81 ja [EY] 82 artiklan mukaisten komission menettelyjen kulusta 7.4.2004 annetun komission asetuksen (EY) N:o 773/2004 (EUVL L 123, s. 18) 7 artiklan 1 kohdan mukaisesti kantajan kantelussaan esittämien tosiseikkojen ja oikeudellisten seikkojen ja kantajan muiden huomautusten tutkimisen jälkeen alustavassa päätelmässään eli siinä, ettei asiaan liittynyt sellaista riittävää yhteisön etua, jonka perusteella olisi jatkettava tapahtuneeksi väitettyjen rikkomisten tutkimista. Kantaja vastasi tähän kirjeeseen 30.1.2008 päivätyllä kirjeellä ja ilmoitti pysyvänsä alkuperäisessä kannassaan.

6 Komissio teki 10.7.2008 päätöksen K(2008) 3600 (jäljempänä riidanalainen päätös), jolla se hylkäsi kantelun vedoten siihen, ettei asiaan liittynyt sellaista riittävää yhteisön etua, jonka perusteella olisi jatkettava tapahtuneeksi väitettyjen rikkomisten tutkimista.

7 Komissio perusti tämän riittävän yhteisön edun puuttumista koskevan johtopäätöksensä neljään keskeiseen seikkaan.

8 Ensinnäkin komissio totesi, että kantelu koski korkeintaan pieniä ja siten taloudelliselta merkitykseltään vähäisiä markkinoita tai pientä ja siten taloudelliselta merkitykseltään vähäistä markkinalohkoa (riidanalaisen päätöksen 8 kohta).

9 Toiseksi komissio lisäsi, että se ei voinut käytettävissään olevien tietojen perusteella päätyä siihen, että sveitsiläisten kellonvalmistajien välillä olisi olemassa kilpailua rajoittava yhteistoimintajärjestely tai yhdenmukaistettu menettelytapa, ja että oli erityisesti epätodennäköistä, että niiden käyttöön ottamat valikoivat jakelujärjestelmät eivät kuuluisi [EY] 81 artiklan 3 kohdan soveltamisesta tiettyihin vertikaalisten sopimusten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen ryhmiin 22.12.1999 annetussa komission asetuksessa (EY) N:o 2790/1999 (EYVL L 336, s. 21) myönnetyn ryhmäpoikkeuksen soveltamisalaan (riidanalaisen päätöksen 43 kohta).

10 Kolmanneksi komissio totesi, että se oli tutkinut luksus- ja arvokellojen ensimarkkinoita ja kaksia myynnin jälkeisiä markkinoita eli luksus- ja arvokellojen varaosien ja korjaus- ja huoltopalveluiden markkinoita ja että se oli päätellyt alustavasti, että nämä kahdet myynnin jälkeiset markkinat eivät muodostaneet erillisiä markkinoita ja että näin ollen ei näyttänyt olevan olemassa määräävää markkina-asemaa, joten kysymyksellä määräävän markkina-aseman väärinkäytöstä ei ollut merkitystä (riidanalaisen päätöksen 44 kohta).

11 Neljänneksi komissio totesi, että sen tapahtuneeksi väitetyistä rikkomisista suorittama arviointi huomioon ottaen oli ilmeistä, että vaikka kantelun tutkimiseen kohdistettaisiin lisäresursseja, kyseisen rikkomisen toteamisen todennäköisyys olisi yhä vähäinen, joten tällainen resurssien kohdentaminen olisi suhteetonta (riidanalaisen päätöksen 8 ja 45 kohta). Komissio lisäsi, että joka tapauksessa silloin, kun yhteisön kilpailusääntöjä voitaisiin todeta rikotun, kansalliset kilpailuviranomaiset tai kansalliset tuomioistuimet, jotka ovat toimivaltaisia soveltamaan EY 81 ja EY 82 artiklaa,

näyttäisivät soveltuvan hyvin käsittelemään tällaisia rikkomisia (riidanalaisen päätöksen 8 kohta).

Menettely ja osapuolten vaatimukset

12 Kantaja nosti nyt käsiteltävänä olevan kanteen unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 24.9.2008 toimittamallaan kannekirjelmällä.

13 Richemont International pyysi unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 27.1.2009 toimittamallaan väliintulohakemuksella saada osallistua oikeudenkäyntiin tukeakseen komission vaatimuksia. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen neljännen jaoston puheenjohtaja hyväksyi tämän väliintulon 30.3.2009 antamallaan määräyksellä.

14 Väliintulija toimitti kirjelmänsä ja muut osapuolet toimittivat kyseistä kirjelmää koskevat huomautuksensa asetetussa määräajassa.

15 Esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella unionin yleinen tuomioistuin (neljäs jaosto) päätti aloittaa suullisen käsittelyn. Se kehotti prosessinjohtotoimenpiteenä osapuolia vastaamaan kirjallisesti tiettyihin kysymyksiin ja toimittamaan tiettyjä asiakirjoja. Osapuolet noudattivat tätä kehotusta asetetussa määräajassa.

16 Osapuolten lausumat ja vastaukset unionin yleisen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin kuultiin 3.2.2010 pidetyssä istunnossa. Kantaja pyysi istunnossa, että asiakirja-aineistosta poistettaisiin yksi kohta komission antamasta vastauksesta unionin yleisen tuomioistuimen esittämään kirjalliseen kysymykseen, ja väitti, että tähän kohtaan sisältyi perusteluja, jotka eivät liittyneet esitettyyn kysymykseen ja jotka olivat

lisäksi uusia komission riidanalaisessa päätöksessä, vastineessa ja vastauskirjelmässä esittämiin väitteisiin nähden.

17 Kantaja vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin

– kumoaa riidanalaisen päätöksen

– velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut

– velvoittaa väliintulijan korvaamaan kantajalle väliintulosta aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

18 Komissio vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin

– hylkää kanteen

– velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

19 Väliintulija vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin

– hylkää kanteen

– velvoittaa kantajan korvaamaan väliintulijalle aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

Oikeudellinen arviointi

20 Kantaja esittää kanteensa tueksi viisi kanneperustetta. Ensimmäinen kanneperuste, joka jakautuu kahteen osaan, koskee yhtäältä yhteisön edun olemassaolon virheellistä arviointia ja toisaalta sen toteamuksen lainvastaisuutta, jonka mukaan kantelussa kyseessä olevat markkinat ovat pienet ja siten niiden taloudellinen merkitys on pieni. Toinen kanneperuste koskee merkityksellisten markkinoiden virheellistä määrittelemistä. Kolmas ja neljäs kanneperuste koskevat EY 81 ja EY 82 artiklan rikkomista. Viides kanneperuste koskee harkintavallan väärinkäyttöä, joka perustuu siihen, että yhteisön edun puuttumiseen on vedottu myöhään, kannekirjelmän sisällön ottamista huomioon vääristyneellä tavalla ja sitä, että komission tutkimus ei ole ollut puolueeton.

21 On todettava, että kantaja riitauttaa sitä komission johtopäätöstä tukevat perustelut, jonka mukaan asiaan ei liity sellaista riittävää yhteisön etua, jonka perusteella olisi jatkettava kantelun tutkimista, ensimmäisen kanneperusteen lisäksi myös toisessa, kolmannessa ja neljännessä kanneperusteessa. Näin ollen unionin yleinen tuomioistuin katsoo, että aluksi on tarpeen tarkastella ensimmäisen kanneperusteen toista osaa, joka koskee kantelussa kyseessä olevien markkinoiden kokoa ja näiden markkinoiden taloudellista merkitystä, ja että ensimmäisen kanneperusteen ensimmäistä osaa, joka koskee riittävän yhteisön edun olemassaoloa, on syytä tarkastella vasta sen jälkeen, kun on ratkaistu, ovatko toinen, kolmas ja neljäs kanneperuste perusteltuja.

1. *Kantelussa kyseessä olevien markkinoiden koko ja näiden markkinoiden taloudellinen merkitys*

Asianosaisten ja väliintulijan lausumat

22 Kantaja toteaa, että komissio on vedonnut riidanalaisen päätöksen 8 kohdassa johtopäätöksensä, jonka mukaan asiaan ei liity sellaista riittävää yhteisön etua, jonka perusteella olisi jatkettava tutkimista, tueksi siihen, että kantelu koski ainoastaan ”pieniä ja siten taloudelliselta merkitykseltään vähäisiä” markkinoita (markkinalohkoa). Komissio ei ole kuitenkaan yksilöinyt näitä markkinoita, määritellyt niiden kokoa eikä kuvaillut niiden taloudellista merkitystä ja on siten laiminlyönyt perusteluvelvollisuutensa. Komissio on myös jättänyt ottamatta huomioon sen kantajan hallinnollisessa menettelyssä esittämän seikan, että sveitsiläisten kellonvalmistajien menettelytapa vaikuttaa 27 jäsenvaltiossa toimiviin itsenäisiin kellonkorjaajiin ja että tämä menettelytapa uhkaa aiheuttaa kokonaisen käsityöläisammatin häviämisen.

23 Komissio, jota väliintulija tukee, katsoo, että kattava arviointi ja riittävän yhteisön edun puuttumista koskevan kannan perustelut on esitetty kantajan arvosteleman riidanalaisen päätöksen johdanto-osan lisäksi myös riidanalaisessa päätöksessä kokonaisuudessaan ja erityisesti sen 12–26 kohdassa. Näissä viimeksi mainituissa kohdissa on esitetty selvästi merkitykselliset ensimarkkinat (luksus- tai arvokellojen markkinat) ja myynnin jälkeiset markkinat (näiden kellojen korjaus- ja huoltopalveluiden markkinat ja näiden kellojen varaosien markkinat).

24 Komissio lisää, että riidanalaisen päätöksen 8 kohdassa esitettyä toteamusta, jonka mukaan markkinat ovat pienet ja siten myös taloudelliselta merkitykseltään vähäiset, tukee samassa kohdassa esitetty toteamus, jonka mukaan komission saamista

tiedoista ilmenee, että ”luksus- tai arvokelloja koskevat myynnin jälkeiset palvelut muodostavat ainoastaan pienen osan luksus- tai arvokellojen myyntiin perustuvasta yleisestä liikevaihdosta, kun taas on pidettävä mielessä, että [nämä kellot] muodostavat ainoastaan tietyn kellojen kokonaismarkkinoiden markkinalohkon”.

25 Komissio lisää, että väitetty perustelujen puutteellisuus johtuu siitä, että kantaja on komission kanssa eri mieltä komission esittämästä merkityksellisten markkinoiden määritelmästä. Komission mukaan kaksia myynnin jälkeisiä markkinoita on tarkasteltava yhdessä ensimarkkinoiden eli luksus- tai arvokellojen markkinoiden kanssa (riidanalaisen päätöksen 16 kohta), joihin nämä myynnin jälkeiset markkinat liittyvät läheisesti. Riidanalaisessa päätöksessä on mainittu, että koska ensimarkkinoilla on kilpailua, myös myynnin jälkeisillä markkinoilla on kilpailua (riidanalaisen päätöksen 18 kohta), joten ei ole ollut tarpeen määritellä myynnin jälkeisten markkinoiden kokoa ja taloudellista merkitystä, sillä viimeksi mainitut markkinat eivät olleet ainoat kilpailua koskevan arvioinnin kohteena olevat markkinat. Se seikka, että kantaja ei ole samaa mieltä tästä markkinoiden määritelmästä, ei merkitse sitä, että riidanalainen päätös olisi tältä osin riittämättömästi perusteltu.

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta

26 Oikeuskäytännön mukaan komission, jonka EY 85 artiklan 1 kohdan mukaan on huolehdittava EY 81 ja EY 82 artiklan soveltamisesta, edellytetään määrittelevän ja panevan täytäntöön unionin kilpailupolitiikan, ja sillä on tätä varten harkintavaltaa kantelujen käsittelemisessä (asia T-193/02, Piau v. komissio, tuomio 26.1.2005, Kok., s. II-209, 80 kohta ja asia T-229/05, AEPI v. komissio, tuomio 12.7.2007, 38 kohta, ei julkaistu oikeustapauskokoelmassa).

27 Kun komissio päättää tätä harkintavaltaa käyttäessään asettaa käsittelemänsä kantelut tärkeysjärjestykseen, se voi paitsi vahvistaa järjestyksen, jonka mukaan kantelut käsitellään, myös hylätä kantelun sillä perusteella, ettei asiaan liity sellaista riittävää yhteisön etua, jonka perusteella olisi tarpeen jatkaa asian tutkimista (asia T-62/99, Sodima v. komissio, tuomio 14.2.2001, Kok., s. II-655, 36 kohta; ks. vastaavasti asia T-5/93, Tremblay ym. v. komissio, tuomio 24.1.1995, Kok., s. II-185, 59 ja 60 kohta).

28 Komission harkintavalta ei ole kuitenkaan rajaton. Jotta komissio voi päättää kantelua koskevista jatkotoimenpiteistä, sen on kiinnitettävä huomiota kaikkiin merkityksellisiin oikeudellisiin seikkoihin ja tosiseikkoihin. Sen on etenkin tutkittava huolellisesti kaikki ne tosiseikat ja oikeudelliset seikat, jotka kantelija saattaa sen tietoon (ks. asia C-450/98 P, IECC v. komissio, tuomio 17.5.2001, Kok., s. I-3947, 57 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Lisäksi komissiota sitoo perusteluvelvollisuus sen kieltäytyessä jatkamasta kantelun käsittelyä, ja perustelujen on oltava riittävän täsmälliset ja yksityiskohtaiset, jotta unionin yleisen tuomioistuimen on mahdollista tehokkaasti valvoa tapaa, jolla komissio on käyttänyt harkintavaltaansa määritellessään asioiden tärkeysjärjestystä (asia C-119/97 P, Ufex ym. v. komissio, tuomio 4.3.1999, Kok., s. I-1341, 89–91 kohta ja edellä 27 kohdassa mainittu asia Sodima v. komissio, tuomion 41 ja 42 kohta).

29 Käsiteltävänä olevassa asiassa komissio on todennut riidanalaisen päätöksen 8 ja 9 kohdassa seuraavaa:

”8 Komissio huomauttaa erityisesti, että kantelu koskee korkeintaan pieniä ja siten taloudelliselta merkitykseltään vähäisiä markkinoita (markkinalohkoa). On totta, että vaikka kellonvalmistajille oli lähetetty useita kyselylomakkeita, kantelun kohteena olevien markkinoiden – ensimarkkinoiden ja myynnin jälkeisten markkinoiden – koosta oli ollut vaikeaa saada tarkkoja tilastoja ja lukuja. Komission saamista tiedoista kuitenkin selvästi ilmenee, että luksus- tai arvokelloja koskevien myynnin jälkeisten palveluiden ala muodostaa ainoastaan pienen osan luksus- tai arvokellojen myyntiin perustuvasta yleisestä liikevaihdosta, kun taas on pidettävä mielessä, että nämä kellot muodostavat ainoastaan tietyn kellojen

kokonaismarkkinoiden markkinalohkon. Lisäksi kantelun tekijän väitteiden alustavassa arvioinnissa ei ole noussut esiin sellaisia luotettavia tietoja, joiden perusteella voitaisiin tässä vaiheessa päätyä siihen, että kilpailuoikeutta on todennäköisesti rikottu käsiteltävänä olevassa asiassa. Vaikuttaa myös epätodennäköiseltä, että rikkomisia havaittaisiin sen jälkeen, kun tutkintaan olisi käytetty lisäresursseja. Lopuksi, vaikka tässä asiassa voitaisiin todeta, että rikkomisia on tapahtunut, kansalliset kilpailuviranomaiset tai kansalliset tuomioistuimet näyttäisivät soveltuvan hyvin suorittamaan tutkimuksen ja käsittelemään tällaisia rikkomisia. Niillä on toimivalta ja velvollisuus soveltaa [EY] 81 ja [EY] 82 artiklaa.

9 Edellä esitettyjen seikkojen perusteella näyttää siten siltä, että on suhteetonta käyttää komissiolla olevia niukkoja resursseja tämän asian tutkimisen jatkamiseen. Näin ollen komissio on päätynyt siihen, että kantelu on hylättävä sillä perusteella, ettei asiaan liity yhteisön etua, koska tapahtuneeksi väitettyjen rikkomisten mahdolliset vaikutukset yhteismarkkinoiden toimintaan ovat vähäisiä, vaadittava tutkinta on monimutkainen ja todennäköisyys siitä, että rikkomisista saadaan todisteita, on vähäinen."

30 Ensiksi on tutkittava kantajan väitettä siitä, että komissio on jättänyt ottamatta huomioon sen kantelussa mainitun seikan, että kantelun kohteena olevat menettelytavat koskevat koko Euroopan unionin aluetta.

31 Aluksi on todettava, että komissio ei ole riitauttanut alustavassa kannassa eikä riidanalaisessa päätöksessä kantajan kantelussaan esittämää kyseessä olevien menettelytapojen maantieteellistä laajuutta koskevaa väitettä. Lisäksi komissio on myöntänyt istunnossa, että sillä oli käytettävissään tietoja, joiden mukaan näitä menettelytapoja

esiintyi ”viidessä tai kuudessa jäsenvaltiossa”, ja että se ei voinut myöntää eikä kieltää sitä, että niitä esiintyi myös muissa valtioissa.

32 Lisäksi unionin yleinen tuomioistuin katsoo, että kyseisen alueen laajuudella on väistämättä merkitystä kantelussa kyseessä olevien markkinoiden kokoon ja näiden markkinoiden taloudelliseen merkitykseen nähden. Lisäksi tämän kantajan kantelussaan esittämän seikan merkitystä vahvistaa käsiteltävänä olevassa asiassa se, että siitä käy selvästi ilmi, että kantelu ei koske paikallisia markkinoita vaan se koskee markkinoita, jotka kattavat ainakin viiden jäsenvaltion alueen tai mahdollisesti jopa koko unionin alueen.

33 Näin ollen komissio on rikkonut velvollisuuttaan ottaa huomioon kaikki merkitykselliset oikeudelliset seikat ja tosiseikat ja tutkia huolellisesti kaikkia tällaisia kantajan komission tietoon saattamia seikkoja, kun se on jättänyt ottamatta tämän seikan huomioon kyseisten markkinoiden kokoa ja kyseisten markkinoiden taloudellista merkitystä arvioidessaan (ks. edellä 28 kohdassa mainittu oikeuskäytäntö).

34 Toiseksi on tutkittava sitä kantajan väitettä, joka koskee siihen riidanalaisessa päätöksessä esitettyyn johtopäätökseen, joka koskee kantelussa kyseessä olevien markkinoiden pientä kokoa, liittyvien perustelujen puutteellisuutta.

35 Ensinnäkin niiden markkinoiden, joita tämä johtopäätös koskee, määrittelemisen osalta on todettava, kuten komissio on todennut, että muun muassa riidanalaisen päätöksen 15 kohtaan sisältyy täsmällisempiä toteamuksia tutkituista markkinoista. Komissio on todennut tässä kohdassa, että se on suorittanut tutkimuksensa olettaen, että ”luksus- tai arvokellojen markkinat [olivat] erilliset merkitykselliset ensimarkkinat” ja että se on näin ollen ”tarkastellut luksus- tai arvokellojen markkinoita ensimarkkinoina ja kaksia myynnin jälkeisiä markkinoita – luksus- tai arvokellojen

korjaus- ja huolto[palveluiden] markkinoita ja [näiden] kellojen varaosien markkinoita". Riidanalaisesta päätöksestä käy myös ilmi, että komissio on lähtenyt siitä oletuksesta, että nämä kahdet myynnin jälkeiset markkinat eivät muodostaneet itsenäisiä merkityksellisiä markkinoita, vaan niitä oli tarkasteltava yhdessä ensimarkkinoiden eli luksus- tai arvokellojen markkinoiden kanssa.

36 Tältä osin komissio on vahvistanut istunnossa unionin yleisen tuomioistuimen esittämään kysymykseen antamassaan vastauksessa, että sen esittämä toteamus siitä, että kantelun kohteena olevat markkinat (markkinalohko) olivat pienet, koski luksus- tai arvokellojen markkinoita, koska kantelussa tarkoitetut sveitsiläiset kellonvalmistajat valmistavat ainoastaan tällaisia kelloja.

37 On kuitenkin aluksi todettava, että komissio on itse täsmentänyt riidanalaisen päätöksen 3 kohdassa, että kantajan kantelu koski kantajan esittämien väitteiden mukaan kilpailun rajoittamista "kellojen korjaus- ja huoltopalveluiden markkinoilla".

38 Tämän jälkeen on todettava, että riidanalaisen päätöksen 8 kohdan toisessa virkkeessä mainitaan useita kantelussa kyseessä olevia markkinoita, koska komissio toteaa siinä, että "kantelun kohteena olevien markkinoiden – ensimarkkinoiden ja myynnin jälkeisten markkinoiden – koosta oli ollut vaikeaa saada tarkkoja tilastoja ja lukuja". Tämä ilmaisu on ristiriidassa saman kohdan ensimmäisessä virkkeessä, jonka mukaan "kantelu koskee korkeintaan pieniä ja siten taloudelliselta merkitykseltään vähäisiä markkinoita (markkinalohkoa)", [ranskankielisessä versiossa sanasta markkina] käytetyn yksikkömuodon kanssa.

39 Tästä seuraa, että unionin yleinen tuomioistuin ei voi varmuudella todeta, koskeeko komission esittämä toteamus siitä, että merkitykselliset markkinat ovat pienet, luksus- tai arvokellojen markkinoita tai korjaus- ja huoltopalveluiden markkinoita vai molempia markkinoita.

40 Toiseksi on todettava, että riidanalaiseen päätökseen ei sisälly lukuja tai arvioita näiden markkinoiden koosta eikä myöskään yleisten kellomarkkinoiden tai varaosien markkinoiden koosta. Komissio on perustanut johtopäätöksensä siitä, että luksus- tai arvokellojen markkinat ja/tai tällaisten kellojen korjaus- ja huoltopalvelujen markkinat ovat pienet, ainoastaan väitteeseen siitä, että luksus- tai arvokellojen markkinat ovat pienemmät kuin yleiset kellomarkkinat ja että tällaisten kellojen myynnin jälkeisten palveluiden markkinat ovat vielä pienemmät kuin luksus- tai arvokellojen markkinat.

41 Koska ei ole olemassa absoluuttista vertailukohtaa, joka voisi olla muun muassa luku tai arvio, joka koskisi ainakin yksien näiden markkinoiden kokoa, unionin yleinen tuomioistuin ei voi pelkkien markkinoiden suhteellista kokoa toisiinsa verrattuna koskevien tietojen perusteella tarkastaa, pitääkö toteamus siitä, että kantelu koskee korkeintaan pieniä ja siten taloudelliselta merkitykseltään vähäisiä markkinoita, paikkansa.

42 Lisäksi komissio on myöntänyt istunnossa, että tämä toteamus ei perustunut tarkkoihin lukuihin.

43 Näin ollen komissio on perustellut puutteellisesti toteamuksensa siitä, että kantelu koskee korkeintaan pieniä ja siten taloudelliselta merkitykseltään vähäisiä markkinoita (markkinalohkoa).

44 Tätä johtopäätöstä ei voida kyseenalaistaa muiden komission riidanalaisessa päätöksessä ja unionin yleisessä tuomioistuimessa esittämien toteamusten perusteella.

45 Ensinnäkin riidanalaisen päätöksen 8 kohdassa esitetty komission toteamus, joka koskee vaikeuksia saada tietoja kantelun kohteena olevien markkinoiden koosta, ei voi tukea komission kantaa. Mikään oikeussääntö ei velvoittanut komissiota lausumaan kantelun kohteena olevien markkinoiden koosta. Koska komissio päätti esittää toteamuksen siitä, että ”kantelu kosk[i] korkeintaan pieniä ja siten taloudelliselta merkitykseltään vähäisiä markkinoita (markkinalohkoa)”, oikeuttaakseen kantansa, joka koski sitä, ettei asiaan liittynyt sellaista riittävää yhteisön etua, jonka perusteella olisi ollut tarpeen jatkaa kantelun tutkimista, komissiolla oli sen sijaan velvollisuus esittää riittävät perustelut tälle toteamukselle.

46 Toiseksi komission väite, joka liittyy siihen, että se on katsonut riidanalaisessa päätöksessä, että myynnin jälkeisiä markkinoita oli tarkasteltava yhdessä luksus- tai arvokellojen ensimarkkinoiden kanssa, ei voi vaikuttaa unionin yleisen tuomioistuimen edellä 43 kohdassa tekemään perustelujen riittämättömyyttä koskevaan johtopäätökseen. Komissio ei ole nimittäin myöskään ilmoittanut lukuja tai arvioita kaikkien näiden markkinoiden yhteisestä koosta.

47 Kolmanneksi riidanalaisessa päätöksessä esitetty komission toteamus siitä, että myynnin jälkeisillä markkinoilla on kilpailua, koska ensimarkkinoilla on kilpailua, ei vaikuta millään tavalla sen komission esittämän toteamuksen perusteluihin, jonka mukaan kantelun kohteena olevat markkinat (markkinalohko) olivat pienet, kun otetaan huomioon se, että toteamusta siitä, että markkinat ovat pienet, ei voida johtaa siitä, että näillä markkinoilla on kilpailua.

48 Vaikka lisäksi pitääkin paikkansa, että komissio on perustanut johtopäätöksensä, joka koskee vähäistä todennäköisyyttä siitä, että yhteisön kilpailusääntöjä voitaisiin todeta rikotun, pitkälti toteamukseensa siitä, että luksus- tai arvokellojen markkinoilla on kilpailua, kantelussa kyseessä olevien markkinoiden (markkinalohkon) pientä kokoa koskeva toteamus on kuitenkin, kuten riidanalaisen päätöksen 8 kohdasta ilmenee, tähän toteamukseen nähden itsenäinen peruste niissä komission esittämissä perusteluissa, joilla pyritään näyttämään toteen riittävän yhteisön edun puuttuminen.

49 Tästä seuraa, että kantajan väitteet siitä, että kantelun kohteena olevat markkinat (markkinalohko) ovat pienet ja taloudelliselta merkitykseltään vähäiset, on hyväksyttävä. Näin ollen on todettava, että komissio on rikkonut velvollisuuttaan ottaa huomioon kaikki merkitykselliset oikeudelliset seikat ja tosiseikat ja tutkia huolellisesti kaikkia tällaisia kantajan komission tietoon saattamia seikkoja ja että komissio on laiminlyönyt perusteluvelvollisuutensa.

2. *Merkityksellisten markkinoiden määritelmä*

Asianosaisten ja väliintulijan lausumat

50 Kantaja katsoo, että komissio on hylännyt virheellisesti kantajan kantelussaan ehdottaman ja koko hallinnollisen menettelyn ajan puolustaman merkityksellisten markkinoiden määritelmän eli ”kellojen, jotka kannattaa korjata, korjaus- ja huoltopalveluiden markkinoiden” määritelmän.

51 Ensinnäkin komissio on muuttanut erityisesti riidanalaisen päätöksen 12 kohdassa keinotekoisella tavalla kantelun ulottuvuutta, kun se on korvannut käsitteen ”kellot, jotka kannattaa korjata” käsitteellä ”luksus- tai arvokellot”. Komissio on siten pyrkinyt rajoittamaan tarkasteltavana olevat markkinat pieneen osaan kyseessä olevista markkinoista, minkä vuoksi sen on ollut helpompi päätyä siihen, että kyseessä olevien markkinoiden tai kyseessä olevan markkinalohkon koko on merkityksetön. Mikään komissiolle toimitettu asiakirja ei tue markkinoiden määrittelemistä ”luksus- tai arvokellojen” markkinoiksi, ja komissio on itse keksinyt tämän määritelmän.

52 Toiseksi kantaja huomauttaa, että komissio viittaa ”tavaroiden” markkinoihin ja ”luksus- tai arvokellojen” markkinoihin niistä kantajan hallinnollisen menettelyn aikana toistuvasti esittämistä toteamuksista huolimatta, joiden mukaan näillä tavaroiden markkinoilla ei ole välitöntä merkitystä itsenäisille kellonkorjaajille.

53 Tämän jälkeen komissio on kantajan mukaan katsonut riidanalaisen päätöksen 17 ja 18 kohdassa virheellisesti, että huolto- ja korjauspalveluiden markkinat eivät muodostaneet ”erillisiä merkityksellisiä markkinoita” vaan niitä oli sen sijaan ”tarkasteltava yhdessä ensimarkkinoiden kanssa”. Kun komissio on yhdistänyt nämä markkinat toisiinsa ja väittänyt, että tavaroiden markkinoilla oli kilpailua, se on päätynyt virheellisesti siihen, että myös palveluiden markkinoilla oli kilpailua.

54 Kantaja riitauttaa myös komission toteamuksen siitä, että luksus- tai arvokellojen ”varaosien markkinat” eivät muodosta erillisiä merkityksellisiä markkinoita. Kantaja toteaa riidanalaisen päätöksen 24 ja 25 kohdan osalta, että komissio on perustellut toteamustaan siitä, että ”varaosien markkinat” eivät ole merkitykselliset markkinat, ensinnäkin sillä seikalla, että kuluttajat voivat siirtyä käyttämään toisen valmistajan sekundäärituotteita. Ainoastaan ETA-yrityksen valmistamien koneistojen, jotka sisältyvät suurimpaan osaan sveitsiläisistä kelloista, varaosat ovat kuitenkin korvattavissa keskenään juuri siitä syystä, että nämä koneistot ja niihin sopivat varaosat valmistetaan yrityksessä, joka ei kuulu kantelun kohteena oleviin sveitsiläisiin

kellonvalmistajiin. Sen sijaan muut varaosat ovat ominaisia kullekin sveitsiläiselle kellonvalmistajalle, ja tietyn valmistajan kelloihin suunniteltuja osia ei voida korvata toisen valmistajan kelloihin suunnitelluilla osilla. Siten huolto- ja korjauspalveluiden tarjoaminen riippuu täysin siitä, että kyseessä oleva valmistaja tarjoaa varaosia; tällä valmistajalla on siten monopoliasema.

55 Lopuksi kantaja riitauttaa riidanalaisen päätöksen 26 kohdassa esitetyn komission toteamuksen siitä, että ”varaosien markkinat” eivät ole merkitykselliset markkinat, jos kuluttaja voi siirtyä käyttämään toista primärituotetta. Kantaja katsoo, että vaikka kuluttaja voikin siirtyä käyttämään toista tavaramerkkiä kellomarkkinoilla, komissio ei ole näyttänyt toteen, että sveitsiläisen kellon omistaja siirtyisi tosiasiallisesti käyttämään toista tavaramerkkiä, joten sillä, että komissio on vedonnut tähän seikkaan, ei ole merkitystä.

56 Ensinnäkin komissio toteaa, että sen suorittamassa tutkinnassa on ilmennyt, että korjaus- ja huoltopalvelut ja varaosien tarjoaminen muodostivat kellojen valmistamisen ensimarkkinoista erilliset myynnin jälkeiset markkinat.

57 Tämän jälkeen komissio toteaa, että se on todennut riidanalaisen päätöksen 14 kohdassa, ettei se voinut käytettävissään olevien tietojen perusteella määritellä markkinoita täsmällisesti. Komissio on näin ollen olettanut (riidanalaisen päätöksen 15 kohta), vaikka sillä olikin epäilyksensä tästä (riidanalaisen päätöksen 14 kohta), että luksus- tai arvokellojen ensimarkkinat muodostivat yhtäältä niihin liittyvien korjaus- ja huoltopalveluiden myynnin jälkeisten markkinoiden ja toisaalta niihin liittyvien varaosien myynnin jälkeisten markkinoiden kanssa merkitykselliset markkinat.

58 Markkinoiden määrittelemiseen liittyvistä vaikeuksista huolimatta komissio ei ole löytänyt mitään todisteita kantelussa tarkoitetun yritysten välisen sopimuksen tai yhdenmukaistetun menettelytavan olemassaolosta. Komissio on myös todennut, että kantelun kohteena olevilla yrityksillä ei ollut yhteistä määräävää markkina-asemaa, koska niiden välillä vallitsi voimakas kilpailu (riidanalaisen päätöksen 40 kohta). Komissio on voinut näin ollen perustellusti todeta, että se ei ollut löytänyt mitään todisteita siitä, että kilpailusääntöjä olisi rikottu millään markkinoilla, miten tahansa nämä markkinat määritelläänkin.

59 Toiseksi komissio riitauttaa kantajan väitteen siitä, että riidanalaisessa päätöksessä olisi virheellisesti todettu, että ”kellojen korjaus- ja huoltopalvelut” eivät muodosta erillisiä markkinoita vaan niitä on tarkasteltava yhdessä ensimarkkinoiden kanssa.

60 Komissio on voinut perustellusti luoda yhteyden luksuskellojen valmistamisen ja myynnin ensimarkkinoiden ja kaksien myynnin jälkeisten markkinoiden välille (ks. mm. riidanalaisen päätöksen 18 kohta). Kantaja on ainoastaan ilmoittanut olevansa eri mieltä komission suorittamasta arvioinnista eikä ole esittänyt todisteita tai väitteitä, jotka osoittaisivat, että tämä arviointi on virheellinen.

61 Komission mukaan sen riidanalaisessa päätöksessä tekemä merkityksellisiä markkinoita koskeva johtopäätös perustuu sekä kantajan kantelussaan esittämiin tietoihin että komission oman tutkimuksen tuloksiin. Lisäksi komissio on maininnut riidanalaisessa päätöksessä merkityksellisiin tuotemarkkinoihin liittyviä erityisiä tietoja, erityisesti yhtäältä huolto- ja korjauspalveluiden myynnin jälkeisiin markkinoihin liittyen ja toisaalta osien ja varaosien myynnin jälkeisiin markkinoihin liittyen (riidanalaisen päätöksen 19–26 kohta ja alaviitteet 15 ja 18–20).

62 Väliintulija toteaa, että komissio on voinut perustellusti päätyä riidanalaisen päätöksen 22 kohdassa siihen, että myynnin jälkeisistä palveluista kellojen elinkaaren aikana asiakkaalle aiheutuvat kustannukset olivat pieniä kellon alkuperäiseen hintaan verrattuna ja että kuluttaja piti näitä myynnin jälkeisistä palveluista aiheutuvia kustannuksia melko merkityksettömänä kokonaishinnan osana. Palveluista ja korjauksesta aiheutuvat kustannukset eivät ole väliintulijan kokemuksen mukaan kellon ostajan välitön ja ensimmäinen huolenaihe. Lisäksi hyvin korkealaatuisten ja hyvin teknisten merkkikellojen myynnin jälkeisillä palveluilla on erityisiä ominaispiirteitä, jotka on otettava huomioon. Jokainen kello muodostuu hyvin suuresta määrästä osia, ja nämä osat ovat erilaisia jokaisessa kellomallissa. Tällaisten kellojen korjaamisen edellyttämät kyvyt, ammattitaito ja välineet ovat siten erittäin tärkeitä.

63 Lisäksi väliintulija katsoo, että kunkin tavaramerkin osalta on erittäin tärkeää, että myynnin jälkeisten palveluiden ja korjaustöiden laatu on korkea, sillä kuluttajat pitävät tällaisia palveluita osana kellon laatua. Korkea laatu voidaan taata väliintulijan kokemuksen mukaan ainoastaan laajalla koulutuksella, välineillä, ohjeilla ja valvonnalla, jotka edellyttävät siltä huomattavia investointeja.

64 Näin ollen väliintulija yhtyy komission kantaan siitä, että korjauksen ja varaosien myynnin jälkeiset markkinat eivät ole erillisiä loppupään markkinoita. Sen sijaan kyse on ensimarkkinoiden, joilla on paljon kilpailua, liitännäisistä ja täysin ensimarkkinoista riippuvista osista.

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta

65 Komissiolle kantelujen käsittelemisen yhteydessä kuuluvan harkintavallan käyttämisen valvonta unionin tuomioistuimissa ei saa vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan johtaa siihen, että unionin tuomioistuimet korvaavat komission yhteisön etua koskevan arvioinnin omalla arvioinnillaan, vaan tuomioistuinvalvonnan tarkoituksena on sen selvittäminen, ettei riidanalainen päätös perustu asiallisesti virheellisiin tosiseikkoihin tai ettei siihen liity oikeudellista virhettä, ilmeistä arviointivirhettä tai harkintavallan väärinkäyttöä (asia T-115/99, SEP v. komissio, tuomio 14.2.2001, Kok., s. II-691, 34 kohta ja edellä 26 kohdassa mainittu asia Piau v. komissio, tuomion 81 kohta).

66 Lisäksi siltä osin kuin kyseisten markkinoiden – kyseessä olevien markkinoiden tai merkityksellisten markkinoiden – määrittely edellyttää komissiolta monitahoisia taloudellisia arviointeja, unionin tuomioistuimet voivat valvoa sitä ainoastaan rajoitetusti (ks. vastaavasti asia T-201/04, Microsoft v. komissio, tuomio 17.9.2007, Kok., s. II-3601, 482 kohta ja asia T-151/05, NVV ym. v. komissio, tuomio 7.5.2009, Kok., s. II-1219, 53 kohta).

67 Merkityksellisten markkinoiden käsite nimittäin merkitsee sitä, että niille kuuluvien tavaroiden tai palveluiden välillä voi olla toimivaa kilpailua, mikä edellyttää, että kaikki samoille markkinoille kuuluvat tavarat tai palvelut ovat riittävässä määrin keskenään vaihdettavissa, kun kyse on samasta käyttötarkoituksesta (ks. vastaavasti asia 85/76, Hoffmann-La Roche v. komissio, tuomio 13.2.1979, Kok., s. 461, Kok. Ep. IV, s. 341, 28 kohta ja asia T-340/03, France Télécom v. komissio, tuomio 30.1.2007, Kok., s. II-107, 80 kohta). Keskinäistä vaihdettavuutta tai keskinäistä korvattavuutta ei arvioida pelkästään kyseessä olevien tavaroiden tai palveluiden objektiivisten ominaisuuksien perusteella, vaan huomioon on otettava myös markkinoiden kilpailuolosuhteet sekä kysynnän ja tarjonnan rakenne (asia 322/81, Michelin v. komissio, tuomio 9.11.1983, Kok., s. 3461, Kok. Ep. VII, s. 339, 37 kohta ja asia T-219/99, British Airways v. komissio, tuomio 17.12.2003, Kok., s. II-5917, 91 kohta).

68 Myös merkityksellisten markkinoiden määritelmästä yhteisön kilpailuoikeuden kannalta annetusta komission tiedonannosta (EYVL 1997, C 372, s. 5, 7 kohta) ilmenee, että ”kyseisiin tuotemarkkinoihin kuuluvat kaikki tuotteet ja/tai palvelut, joita kuluttaja pitää keskenään vaihdettavissa tai korvattavissa olevina niiden ominaisuuksien, hintojen ja käyttötarkoituksen vuoksi”.

69 Tämän tiedonannon mukaan kysynnän korvattavuuden arviointiin kuuluu sellaisten tuotteiden määritteleminen, joita kuluttaja pitää korvattavissa olevina tuotteina. Yksi mahdollinen tapa tehdä tämä määritelmä on olettaa, että suhteellisissa hinnoissa tapahtuu pieni, pysyvä muutos, ja arvioida asiakkaiden todennäköiset reaktiot tähän hinnannousuun. Komissio täsmentää tämän tiedonannon 17 kohdassa seuraavaa:

”Kysymys kuuluu, vaihtaisivatko osapuolten asiakkaat helposti saatavilla oleviin korvaaviin tuotteisiin – – vastatakseen oletettuun pieneen (5–10 prosentin), mutta pysyvään hinnanmuutokseen kyseisten tuotteiden [hinnoissa kyseisillä alueilla]. Jos korvaamista esiintyy niin paljon, että hinnankorotus muuttuu kannattamattomaksi siitä seuraavien myyntitappioiden vuoksi, merkityksellisiin markkinoihin otetaan mukaan muita korvaavia tuotteita – –.”

70 Tämän tiedonannon 56 kohdassa todetaan seuraavaa:

”Tietyillä alueilla edellä kuvailtujen periaatteiden soveltamisessa on oltava huolellisia. Näin on esimerkiksi silloin, kun tarkastellaan primääri- ja sekundäärimarkkinoita, ja erityisesti silloin, kun yritysten käyttäytymistä tiettynä ajankohtana on tarkasteltava [EY 82] artiklan nojalla. Tällaisissa tapauksissa markkinoiden määrittely tapahtuu samalla tavoin eli asiakkaiden reaktiot suhteellisiin hintamuutoksiin arvioidaan ostopäätösten perusteella ottaen kuitenkin huomioon lähimarkkinoiden asettamat rajoitukset korvaamismahdollisuuksille. Esimerkiksi varaosien kaltaisten sekundäärituotteiden markkinat voidaan määritellä [suppeast]i, jos yhteensopivuus

primäärituotteen kanssa on tärkeää. Jos yhteensopivia sekundäärituotteita on vaikea löytää ja samanaikaisesti primäärituotteet ovat kalliita ja pitkäikäisiä, sekundäärituotteiden hinnankorotukset voivat olla kannattavia. Erilaiseen markkinoiden määritelmään voidaan päätyä, jos sekundäärituotteet voidaan helposti korvata toisillaan tai jos primäärituotteet ovat sellaisia, että kuluttajat voivat reagoida nopeasti ja suoraan sekundäärituotteen hinnankorotuksiin."

71 Käsiteltävänä olevassa asiassa komissio on todennut – ennen kuin se on tutkinut alustavasti kantelun kohteena olevien kilpailua rajoittavien menettelytapojen olemassaoloa (riidanalaisen päätöksen 27–42 kohta) – että se on olettanut, että oli olemassa tavaroiden ensimarkkinat eli luksus- tai arvokellojen ensimarkkinat ja kahdet myynnin jälkeiset markkinat eli luksus- tai arvokellojen korjaus- ja huoltopalveluiden markkinat ja näiden kellojen varaosien markkinat (riidanalaisen päätöksen 15 kohta). Se on katsonut alustavan tutkimuksensa perusteella, että kahdet myynnin jälkeiset markkinat eivät muodostaneet erillisiä merkityksellisiä markkinoita vaan niitä oli tarkasteltava yhdessä ensimarkkinoiden kanssa (riidanalaisen päätöksen 17 kohta).

72 Kantaja esittää näiden toteamusten osalta kaksi väitettä. Yhtäältä kantaja katsoo, että komissio on korvannut virheellisesti kantajan hallinnollisessa menettelyssä käyttämän käsitteen "kellot, jotka kannattaa korjata" käsitteellä "luksus- tai arvokellot". Toisaalta kantaja katsoo, että komissio on katsonut virheellisesti, että kellojen korjaus- ja huoltopalveluiden markkinat ja "varaosien markkinat" eivät muodostaneet erillisiä markkinoita vaan niitä oli tarkasteltava yhdessä luksus- tai arvokellojen markkinoiden kanssa. Kantaja väittää myös, että varaosat, jotka ovat ominaisia pelkästään tietylle tuotemerkille, eivät ole korvattavissa, joten jokaisella valmistajalla on monopoliasema niiden tiettyjen varaosien osalta, joita se valmistaa.

Ensimmäinen väite, joka koskee käsitteen ”kellot, jotka kannattaa korjata” virheellistä korvaamista käsitteellä ”luksus- tai arvokellot”

73 Kantajan esittämän ensimmäisen väitteen osalta on todettava ensiksi, että kantaja on itse todennut kantelunsa viidennellä sivulla, että varaosille on kysyntää ainoastaan ”kalliiden kellojen osalta”, kun otetaan huomioon se, että jos halvemmat kellot lakkaavat toimimasta, ne yksinkertaisesti korvataan toisella kellolla. Toiseksi kantaja on todennut 30.1.2008 päivätyssä kirjeessään, että sen kantelussa kyseessä olevien kellojen ”alkuperäinen hinta” on 1 500–4 000 euroa, kun taas komission alustavassa kannassa siteeraaman asiantuntijan mukaan laitteet, joiden hinta on noin 25 euroa, suoriutuvat täysin ja täsmällisesti kellon pääasiallisesta tehtävästä eli ajan mittaamisesta.

74 Koska kantajan mainitsemaan tuotevalikoimaan kuuluvien kellojen hinnat ovat 60–160 kertaa suurempia kuin halvempien, mutta kuitenkin pääasiallisesta tehtävästään luotettavalla tavalla suoriutuvien kellojen hinnat, unionin yleinen tuomioistuin katsoo, että komissio ei ole tehnyt virhettä, kun se on katsonut, että kantelussa kyseessä olevat kellot ovat ”luksus- tai arvokelloja”.

75 Kantajan esittämä ensimmäinen väite on näin ollen hylättävä.

Toinen väite, joka koskee sitä, että kellojen korjaus- ja huoltopalveluiden markkinoita ja varaosien markkinoita ei ole tarkasteltu erikseen

76 Kantaja kritisoi toisessa väitteessään sitä, että komissio ei ole käsitellyt kellojen korjaus- ja huoltopalveluiden markkinoita ja varaosien markkinoita erillisinä merkityksellisinä markkinoina vaan se on tarkastellut niitä yhdessä luksus- tai arvokellojen markkinoiden kanssa yhtenä kokonaisuutena. Lisäksi kantaja arvostelee komissiota siitä, että se ei ole ottanut riidanalaisessa päätöksessä huomioon sitä seikkaa, että varaosat, jotka ovat ominaisia pelkästään tietylle tuotemerkille, eivät ole korvattavissa.

77 Komissio on esittänyt riidanalaisessa päätöksessä seuraavia yleisiä toteamuksia näiden myynnin jälkeisten markkinoiden osalta:

”d) Myynnin jälkeiset markkinat

(17) Kuten edellä 15 kohdassa on todettu, komissio on tarkastellut kaksia myynnin jälkeisiä markkinoita: myynnin jälkeisten palveluiden (korjaus- ja huoltopalveluiden) markkinoita ja varaosien markkinoita; näitä molempia markkinoita pidetään tyypillisinä esimerkkeinä myynnin jälkeisistä markkinoista. Sekä luksus- tai arvokellojen valmistamisen ja myynnin ensimarkkinoilla vallitsevan tilanteen että myynnin jälkeisillä markkinoilla vallitsevan tilanteen alustava arviointi johtaa siihen johtopäätökseen, että myynnin jälkeisiä markkinoita ei tulisi pitää erillisinä merkityksellisinä tuotemarkkinoina, vaan niitä olisi tarkasteltava yhdessä ensimarkkinoiden kanssa – –

(18) Lisäksi, vaikka näitä markkinoita olisi pidettävä erillisinä merkityksellisinä markkinoina, mahdollisten kilpailunvastaisten vaikutusten olemassaolo on erittäin epätodennäköistä sen vutoksi, että ensimarkkinoilla näyttää olevan kilpailua. Erityisesti on todettava, että myynnin jälkeisillä markkinoilla tehtävät hinnankorotukset eivät ole yleensä kannattavia sen vuoksi, että ne vaikuttanut myyntiin ensimarkkinoilla, jollei ensimarkkinoilla lasketa hintoja myynnin jälkeisillä markkinoilla veloitettavien korkeampien hintojen vastapainoksi. Näin ollen kilpailu ensimarkkinoilla takaa hyvin todennäköisesti sen, että tavara- ja palvelupakettien kokonaishinta on kilpailukykyinen sekä ensimarkkinoilla että myynnin jälkeisillä markkinoilla (vaikka asiakkaat eivät perustaneetkaan valintaansa tarkkoihin elinkaarta koskeviin laskelmiin).”

– Varaosien markkinoiden tutkimus

78 Aluksi on tutkittava komission toteamusta siitä, että luksus- tai arvokellojen varaosien markkinat eivät muodosta erillisiä merkityksellisiä markkinoita. Komissio on todennut tältä osin seuraavaa:

”(ii) Luksus- tai arvokellojen osat ja varaosat

(23) Kuten aikaisemmin on mainittu, luksus- tai arvokellojen osien myynnin jälkeiset markkinat näyttävät olevan riippuvaisia näiden kellojen ensimarkkinoista ja liittyvän niihin läheisesti. Tämä toteamus on [kantajan], joka katsoo, että varaosien markkinat ovat tässä asiassa erilliset markkinat, esittämien johtopäätösten vastainen. – –

(24) Komissio on lisäksi ottanut huomioon sen seikan, että on mahdollista, että tietyn tuotemerkin primärituotteiden sekundärituotteista (varaosista) muodostuvat myynnin jälkeiset markkinat eivät ole merkitykselliset markkinat kahdessa tilanteessa: ensinnäkin silloin, kun kuluttaja voi siirtyä käyttämään toisen valmistajan sekundärituotteita, ja toiseksi silloin, kun kuluttaja voi vaihtaa primärituotteen toiseen primärituotteeseen ja siten välttää korkeammat hinnat myynnin jälkeisillä markkinoilla. Tässä asiassa on selvää, että kuluttajat eivät ole estyneitä siten, että heillä ei olisi mahdollisuutta siirtyä käyttämään toista primääri- tai sekundärituotetta.

(25) Mahdollisuudesta siirtyä käyttämään toisen valmistajan sekundärituotteita on todettava, että [kantaja] ei ole kyennyt esittämään täydellistä, täsmällistä ja johdonmukaista selvitystä luksus- tai arvokellojen varaosien keskinäisen korvattavuuden laajuudesta ja rajoituksista.

(26) Mahdollisuudesta siirtyä käyttämään toista primärituotetta on kuitenkin todettava, että luksus- tai arvokellojen mahdolliset ostajat voivat täysin vapaasti valita jonkin lukuisista luksus- tai arvokellojen olemassa olevista tuotemerkeistä, joiden välillä on kilpailua. Asiakkaat, jotka jo omistavat tällaisia kelloja, voivat pääsääntöisesti vaihtaa primärituotteen toiseen primärituotteeseen pääasiassa sen vuoksi, että useiden luksus- tai arvokellojen jäljellä oleva arvo voi olla korkea lukuisilla käytettyjen tavaroiden markkinoilla, ja sen vuoksi, että vaihtamiseen liittyviin kustannuksiin ei kuulu mitään investointeja, kuten koulutusta, tapojen muuttamista, asennuksia, ohjelmistoja jne., mikä tekee vaihtamisen vielä helpommaksi. Kun otetaan huomioon edellä esitetty, kuluttajilla on monia mahdollisuuksia vaihtaa primärituote toiseen ilman tästä aiheutuvia poikkeuksellisia kustannuksia."

79 Riidanalaisen päätöksen 24 kohdassa esitetyn yleisen toteamuksen mukaan tietyn tuotemerkin primärituotteiden varaosien markkinat eivät voi muodostaa erillisiä merkityksellisiä markkinoita kahdessa tilanteessa: ensinnäkin silloin, kun kuluttaja voi siirtyä käyttämään toisen valmistajan valmistamia varaosia, ja toiseksi silloin, kun kuluttaja voi siirtyä käyttämään toista primärituotetta välttyäkseen varaosien myynnin jälkeisillä markkinoilla tehdyltä hinnankorotukselta.

80 On todettava, että kantaja ei sinällään riitauta tätä yleistä toteamusta. Lisäksi unionin yleinen tuomioistuin katsoo, että tämä toteamus on yhteensoveltuva edellä 67 kohdassa mainitun oikeuskäytännön ja merkityksellisten markkinoiden määritelmästä annetun tiedonannon kanssa, kuitenkin sillä ehdolla, että näytetään toteen, että jos sekundäärituotteiden hintoja korotettaisiin maltillisesti ja pysyvästi, riittävä määrä kuluttajia siirtyisi käyttämään muita primääri- tai sekundäärituotteita tehdäkseen tällaisen hinnankorotuksen kannattamattomaksi.

81 Näin ollen on tutkittava komission riidanalaisessa päätöksessä esittämiä toteamuksia, jotka liittyvät niiden kriteerien soveltamiseen, jotka komissio on asettanut kyseisen päätöksen 24 kohdassa.

82 Aluksi on huomautettava, että vaikka komissio on pitänyt muualla riidanalaisessa päätöksessä ”varaosien markkinoita” ainoina myynnin jälkeisinä markkinoina (ks. erityisesti riidanalaisen päätöksen 17 ja 23 kohta), se on tutkinut riidanalaisen päätöksen 24 kohdassa tilanteita, joissa ”tietyn tuotemerkin primärituotteiden [varaosien] markkinat” eivät voineet muodostaa erillisiä merkityksellisiä markkinoita.

83 Näin ollen on todettava, että riidanalaisen päätöksen 24–26 kohta koskevat kahta osittain toisistaan erillistä merkityksellisten markkinoiden määritelmän osaa. Ensinnäkin kyse on siitä, muodostavatko kaikki luksus- tai arvokellojen varaosat yhdet markkinat vai muodostavako ne useat markkinat, jolloin varaosat, jotka ovat ominaisia pelkästään tietylle tuotemerkille, muodostavat erilliset markkinat. Komissio on käsitellyt tähän kysymykseen liittyviä seikkoja – kuluttajan mahdollisuutta siirtyä käyttämään muiden valmistajien valmistamia varaosia välttyäkseen tietyn valmistajan tekemältä hinnankorotukselta – riidanalaisen päätöksen 25 kohdassa. Toiseksi kyse on siitä, onko varaosien markkinoita tai varaosien useita markkinoita pidettävä erillisinä merkityksellisinä markkinoina vai onko niitä tarkasteltava yhdessä luksus- tai arvokellojen ensimarkkinoiden kanssa yksinä yhtenäisinä merkityksellisinä markkinoina. Komissio on tutkinut tähän kysymykseen liittyviä seikkoja, jotka liittyvät kuluttajan mahdollisuuteen siirtyä käyttämään toista primärituotetta välttyäkseen tietyn valmistajan varaosia koskevalta hinnankorotukselta, riidanalaisen päätöksen 26 kohdassa.

84 Ensinnäkin kuluttajan mahdollisuudesta siirtyä käyttämään muiden valmistajien valmistamia varaosia on aluksi todettava, että kysymykseen tällaisen mahdollisuuden olemassaolosta ja näin ollen kysymykseen siitä, onko kyse yksistä varaosien markkinoista vai useista varaosien, jotka ovat ominaisia pelkästään tietylle tuotemerkille, markkinoista, annettava vastaus riippuu edellä 67–70 kohdassa mainitussa oikeuskäytännössä ja merkityksellisten markkinoiden määritelmästä annetussa tiedoksiannossa tarkoitetulla tavalla pääasiassa siitä, ovatko eri valmistajien valmistamat varaosat riittävällä tavalla korvattavissa keskenään.

85 Tältä osin riidanalaisen päätöksen sanamuodosta ilmenee, että komissio on päättänyt olla ottamatta nimenomaisesti kantaa eri valmistajien valmistamien varaosien keskinäiseen korvattavuuteen, sillä se on tyytynyt toteamaan riidanalaisen päätöksen

25 kohdassa, että ”[kantaja] ei ole kyennyt esittämään täydellistä, täsmällistä ja johdonmukaista selvitystä luksus- tai arvokellojen varaosien keskinäisen korvattavuuden laajuudesta ja rajoituksista”.

86 Tämä näkemys on ristiriidassa alustavan kannan kanssa, jossa komissio on vahvistanut nimenomaisesti, että eri tuotemerkkien varaosat eivät ole yleensä korvattavissa keskenään erilaisen koon, erilaisen muodon ja erilaisten muiden tekijöiden vuoksi. Alustavan kannan mukaan luksus- tai arvokellojen valmistajat ovat siten ainoita pelkästään niiden omille tuotemerkeille ominaisten varaosavalikoimien tarjoajia.

87 Myös väliintulija on todennut, että jokaisen kellon osat ovat erilaisia ja että suuri osa väliintulijan kellojen varaosista ei ole vaihdettavissa muiden valmistajien valmistamiin osiin, koska muiden valmistajien valmistamat osat eivät ole yhteensopivia primärituotteiden kanssa.

88 Lisäksi asiakirja-aineistosta ilmenee, että kantaja on toimittanut hallinnollisen menettelyn aikana kopioita sveitsiläisten kilpailuviranomaisten asiassa ETA SA Manufacture horlogère suisse (sveitsiläisten kilpailuviranomaisten päätösten ja tiedonantojen kokoelma 2005/1, s. 128) tekemästä päätöksestä ja Alankomaiden kilpailuviranomaisen 12.7.2002 esittämästä alustavasta kannasta, joka koskee kantajan komissiolle tekemän kantelun kaltaista kantelua. Alankomaiden kilpailuviranomainen on katsonut, että ”kyseessä olevien kellojen varaosat [olivat] sidoksissa tuotemerkkiin ja [eivät olleet] korvattavissa keskenään”, minkä vuoksi oli olemassa useita markkinoita eli varaosien, jotka olivat ominaisia pelkästään tietylle tuotemerkille, markkinoita. Sveitsiläiset kilpailuviranomaiset ovat katsoneet, että kellojen osat, jotka ovat yhteensopivia tietyn kelloryhmän kanssa, eivät olleet korvattavissa osilla, jotka olivat yhteensopivia muiden kelloryhmien kanssa, minkä vuoksi ETA:n valmistamat osat ja varaosat kuuluivat useille merkityksellisille markkinoille.

89 Riippumatta siitä, olisiko komission pitänyt ottaa nämä seikat huomioon riidanalaisessa päätöksessä, tai siitä, voisivatko nämä seikat osoittaa komission suorittaman arvioinnin virheelliseksi, on todettava, että kuluttajan mahdollisuutta siirtyä käyttämään muun valmistajan valmistamia varaosia välttyäkseen varaosia koskevalta hinnankorotukselta ei ole näytetty millään tavalla toteen riidanalaisessa päätöksessä. Komissiolla ei näin ollen ollut oikeutta perustaa päätöstään tähän olettamaan, kun se määritteli merkityksellisiä markkinoita käsiteltävänä olevassa asiassa.

90 Lisäksi ei voida pitää poissuljettuna, että jos komissio olisi päättänyt ottaa kantaa varaosien keskinäiseen korvattavuuteen, se olisi päätynyt erityisesti alustavassa kannassa esittämänsä arvioinnin ja sveitsiläisten kilpailuviranomaisten päätökseen ja Alankomaiden kilpailuviranomaisen alustavaan kantaan sisältyvien tosiseikkojen perusteella siihen, että eri tuotemerkkien varaosat eivät ole yleensä korvattavissa keskenään, minkä vuoksi näiden varaosien välillä ei voi olla tehokasta kilpailua ainakaan niiden varaosien, jotka ovat ominaisia pelkästään tietylle tuotemerkille, osalta.

91 Toiseksi on tutkittava komission toteamusta siitä, että kuluttajat voivat välttyä varaosia koskevalta hinnankorotukselta siirtymällä käyttämään toista primärituotetta.

92 Ensinnäkin tämä mahdollisuus on olemassa riidanalaisen päätöksen mukaan jopa silloin, kun kuluttaja jo omistaa luksus- tai arvokellon, sillä tämän kellon jäljellä oleva arvo voi olla korkea käytettyjen tavaroiden markkinoilla. Lisäksi tämän mahdollisuuden käyttämistä helpottaa se, että se ei edellytä muun muassa mitään koulutusta, tapojen muutosta, asennusta tai ohjelmistoa.

93 Aluksi on todettava, että koska kellojen korjaaminen ja huoltaminen on monimutkaista, varaosille ei ole pääasiallisesti kysyntää kellojen kuluttajien keskuudessa vaan niille on kysyntää näitä palveluita tarjoavien ammattilaisten keskuudessa. Näin ollen kuluttajan näkökulmasta varaosien hinnankorotus sisältyy yleensä näiden palveluiden hintaan.

94 Tämän jälkeen on todettava, että komissio ei ole ottanut arvioinnissaan, joka on johtanut sen tekemään johtopäätökseen kuluttajan mahdollisuudesta siirtyä käyttämään toista primärituotetta, huomioon riidanalaisen päätöksen 22 kohdassa esittämäänsä toteamusta siitä, että myynnin jälkeisistä palveluista kellojen elinkaaren aikana aiheutuvat kustannukset ovat pieniä luksus- tai arvokellon alkuperäiseen hintaan verrattuna ja että kuluttaja pitää näitä kustannuksia melko merkityksettömänä kokonaishinnan osana.

95 Tältä osin unionin yleisen tuomioistuimen pyynnöstä toimitetuista asiakirjoista ja väliintulijan toteamuksista ilmenee, että näiden kellojen korjaus- ja huoltopalveluista aiheutuvat kokonaiskustannukset jäävät kymmenen vuoden pituisena ajanjaksona useimpien mallien osalta alle viiteen prosenttiin uuden kellon ostohinnasta. On lisäksi korostettava sitä, että varaosien hinnat sisältyvät yleensä näihin kustannuksiin, joten niiden prosentuaalinen osuus uuden kellon ostohinnasta on vielä pienempi. Näin ollen on ilmeistä, että varaosien maltillisessa hinnankorotuksessa on kyse merkityksettömästä rahamäärästä uuden luksus- tai arvokellon hintaan verrattuna.

96 Tällä seikalla voidaan sinänsä kyseenalaistaa sen komission esittämän toteamuksen pätevyys, joka koskee kuluttajan mahdollisuutta siirtyä käyttämään toista primärituotetta. Komissio ei ole nimittäin näyttänyt toteen, että kuluttaja voisi järkevällä tavalla siirtyä käyttämään toista primärituotetta välttyäkseen korjaus- ja huoltopalveluita koskevalta hinnankorotukselta, joka johtuu varaosien maltillisesta

hinnankorotuksesta, kun otetaan huomioon se, että toisen primärituotteen ostaminen merkitsee selvästi korkeampia kustannuksia.

97 Komission maininta käytettyjen kellojen markkinoiden olemassaolosta ei voi korvata tätä komission arviointiin sisältyvää laiminlyöntiä. Komissio on tyytynyt toteamaan riidanalaisen päätöksen 26 kohdassa, että ”pääsääntöisesti [on mahdollista siirtyä käyttämään toista] primärituot[etta] pääasiassa sen vuoksi, että useiden luksus- tai arvokellojen jäljellä oleva arvo voi olla korkea lukuisilla käytettyjen tavaroiden markkinoilla”.

98 Komissio ei ole tässä yhteydessä todennut, että kaikkien luksus- tai arvokellojen, tai edes suurimman osan niistä, jäljellä oleva arvo olisi korkea käytettyjen tavaroiden markkinoilla. Näin ollen riidanalaisesta päätöksestä ilmenee, että se, että luksus- tai arvokelloja myydään kohtuulliseen hintaan käytettyjen tavaroiden markkinoilla, on ainoastaan yksi mahdollisuus. Lisäksi komissio ei ole lainkaan tutkinut sitä, onko myös käytettyjen tavaroiden markkinoilla tapahtuvassa myynnissä saadun hinnan ja toisesta kellosta maksetun hinnan välinen erotus ja siten kuluttajalle kellon vaihtamisesta aiheutunut tappio pienempi kuin se rahamäärä, joka voitaisiin säästää, jos tällä tavoin vältettäisiin tietyn tuotemerkin varaosien maltillinen hinnankorotus.

99 On lisättävä, että jotta kello saadaan myydyksi käytettyjen tavaroiden markkinoilla, on varmistauduttava pääasiassa siitä, että se on hyväkuntoinen. Kuluttajan on siten pääasiallisesti korjautettava kello ennen sen myymistä, sillä muuten ostajan on maksettava tällaisesta korjaamisesta aiheutuneet kustannukset, mikä joka tapauksessa heijastuu kuluttajan saamaan myyntihintaan. Näin ollen komission väitettä siitä, että kuluttaja voi välttyä varaosien hinnankorotukselta myymällä kellonsa käytettyjen tavaroiden markkinoilla ja ostamalla uuden kellon, ei voida pitää uskottavana sen vuoksi, että kuluttajan on joka tapauksessa kärsittävä mahdollisesta varaosien hinnankorotuksesta aiheutuvat kustannukset.

100 Lopuksi komissio on katsonut riidanalaisen päätöksen 26 kohdassa, että primärituotteen vaihtamisesta toiseen primärituotteeseen aiheutuviin kustannuksiin ei kuulu mitään investointeja, kuten koulutusta, tapojen muuttamista, asennuksia tai ohjelmistoja, mikä tekee tällaisen vaihtamisen vielä helpommaksi.

101 Tältä osin on todettava, että komissio on päättänyt tarkastella varaosien markkinoita lopullisen kuluttajan (kellon käyttäjän) näkökulmasta. Tällaisen kulutustavaran käyttäminen ei edellytä tyypillisesti mitään investointeja koulutuksiin, tapojen muuttamiseen, asennuksiin tai ohjelmistoihin. Komissio ei ole näin ollen voinut perustellusti katsoa, että se, että tällaiset investoinnit eivät ole tarpeen, helpottaa vaihtamista toiseen primärituotteeseen.

102 Edellä esitetyn perusteella on katsottava, että komissio ei ole näyttänyt riidanalaisen päätöksen 26 kohdassa toteen, että niiden kuluttajien, jotka jo omistavat luksus- tai arvokelloja, voidaan kohtuudella katsoen katsoa siirtyvän käyttämään toista primärituotetta välttyäkseen varaosia koskevalta hinnankorotukselta. Komission esittämät seikat viittaavat ainoastaan täysin teoreettiseen mahdollisuuteen siirtyä käyttämään toista primärituotetta, mikä ei riitä näytöksi merkityksellisten markkinoiden määrittelemistä varten. Tämä määritelmä perustuu siihen, että on olemassa todellista kilpailua, mikä edellyttää sitä, että jos varaosien hintoja korotettaisiin maltillisesti, riittävä määrä kuluttajia siirtyisi tosiasiallisesti käyttämään toista primärituotetta tehdäkseen tällaisen hinnankorotuksen kannattamattomaksi (ks. edellä 67, 69 ja 70 kohta).

103 Toiseksi on tutkittava sen riidanalaisen päätöksen 26 kohdassa ja alaviitteessä 27 esitetyn toteamuksen vaikutusta, jonka mukaan luksus- tai arvokellojen mahdolliset ostajat voivat vapaasti valita jonkin lukuisista luksus- tai arvokellojen olemassa olevista tavaramerkeistä, joiden välillä on kilpailua. Komissio on todennut tältä osin

istunnossa, että riidanalaisessa päätöksessä esitetyt kuluttajia, jotka jo omistavat kelloja, koskevat seikat eivät muodosta komission merkityksellisten markkinoiden määritelmästä tekemän johtopäätöksen pääasiallista perustaa. Komissio esittää, että ensimarkkinoita ja myynnin jälkeisiä markkinoita on syytä tarkastella yksinä yhtenäisinä markkinoina (”järjestelmämarkkinoina”) siksi, että myynnin jälkeisillä markkinoilla tehtyjen hinnankorotusten seurauksena on se, että kysyntä siirtyy muiden valmistajien ensimarkkinoiden tuotteisiin, mikä tekee tällaisesta hinnankorotuksesta kannattamattoman.

104 On todettava, että tämä menettelytapa on yhteensopiva oikeuskäytännön kanssa, kun otetaan huomioon se, että tutkimusta ei ole syytä rajoittaa merkityksellisten markkinoiden määrittelemisen yhteydessä pelkästään kyseessä olevien tavaroiden tai palveluiden objektiivisiin ominaisuuksiin vaan huomioon on otettava myös markkinoiden kilpailuolosuhteet sekä kysynnän ja tarjonnan rakenne (ks. edellä 67 kohta).

105 Edellä 67 kohdassa mainitusta oikeuskäytännöstä ja merkityksellisten markkinoiden määritelmästä annetusta tiedonannosta kuitenkin ilmenee, että jotta ensimarkkinoita ja myynnin jälkeisiä markkinoita voidaan käsitellä yhdessä ja mahdollisesti yksinä yhtenäisinä markkinoina tai ”järjestelmämarkkinoina”, on komission kuvailemassa tilanteessa (ks. edellä 103 kohta) näytettävä toteen, että jos myynnin jälkeisten markkinoiden tavaroiden tai palveluiden hintoja korotettaisiin maltillisesti, riittävä määrä kuluttajia siirtyisi käyttämään muita primäärituotteita tehdäkseen tällaisen hinnankorotuksen kannattamattomaksi (ks. vastaavasti asia T-30/89, Hilti v. komissio, tuomio 12.12.1991, Kok., s. II-1439, 75 kohta). Toisin sanoen päinvastoin kuin mitä komissio esittää riidanalaisen päätöksen 26 kohdassa ja alaviitteessä 27, pelkkä kuluttajan mahdollisuus valita jokin lukuisista primäärituotteen olemassa olevista tavaramerkeistä ei riitä siihen, että ensimarkkinoita ja myynnin jälkeisiä markkinoita voitaisiin käsitellä yksinä markkinoina, jos ei näytetä toteen, että tämä valinta tehdään erityisesti sekundäärimarkkinoiden kilpailuolosuhteiden perusteella.

106 Käsiteltävänä olevassa asiassa komissio ei ole kuitenkaan näyttänyt riidanalaisessa päätöksessä toteen, että tietyn valmistajan myynnin jälkeisillä markkinoilla tekemillä hinnankorotuksilla olisi jonkinlaista vaikutusta tämän valmistajan myynnin määrään ensimarkkinoilla. Komissio on päinvastoin korostanut toistuvasti sitä, että huolto- ja korjauspalveluista aiheutuvat kustannukset (joihin varaosien hinnat sisältyvät) ovat pieniä ja merkityksettömiä luksus- tai arvokellon alkuperäiseen hintaan verrattuna (ks. edellä 94 kohta). Nämä kustannukset ovat komission riidanalaisen päätöksen alaviitteessä 27 esittämän toteamuksen mukaan pieniä alkuperäiseen hintaan verrattuna, vaikka tuotteen koko elinkaari otetaan huomioon, joten on epätodennäköistä, että mahdolliset ostajat laskevat näiden kustannusten määrän primäärituotteen koko elinkaaren ajaksi. Komissio päättelee tästä samassa alaviitteessä, että ”kuluttaja ei pidä myynnin jälkeisten palveluiden kustannuksia kriteerinä kelloa valitessaan”.

107 Näin ollen edellä esitetystä seuraa, että komissio ei ole näyttänyt toteen sitä, että niiden kuluttajien, jotka jo omistavat luksus- tai arvokelloja, voidaan kohtuudella katsoen katsoa siirtyvän käyttämään toista primäärituotetta välttyäkseen varaosia koskevalta hinnankorotukselta, eikä sitä, että varaosien hinnat vaikuttavat yleensä primäärituotteiden väliseen kilpailuun. Näin ollen komissio ei ole näyttänyt toteen sitä, että tietyn valmistajan varaosia koskeva maltillinen hinnankorotus johtaisi siihen, että kysyntä siirtyisi muiden valmistajien kelloihin, mikä tekisi tällaisesta hinnankorotuksesta kannattamattoman. Näin ollen komissio on tehnyt ilmeisen arviointivirheen, kun se on tarkastellut näitä markkinoita yhdessä ja katsonut niiden muodostavan yhdet markkinat.

108 Tätä johtopäätöstä tukee se seikka, että kuten sveitsiläisten kilpailuviranomaisten asiassa ETA SA Manufacture horlogère suisse tekemästä päätöksestä ilmenee, ETA on suurin sveitsiläisten kellojen, joihin kuuluvat myös luksus- tai arvokellot, osien ja varaosien valmistaja. Tämä yritys ei kuitenkaan valmista kokonaisia kelloja. Jos tietyt taloudelliset toimijat ovat erikoistuneita ja ovat aktiivisia ainoastaan ensimarkkinoiden myynnin jälkeisillä markkinoilla, on oikeuskäytännön mukaan painava syy katsoa, että on olemassa erityiset markkinat (ks. vastaavasti ja analogisesti edellä 105 kohdassa mainittu asia Hilti v. komissio, tuomion 67 kohta).

109 Näin ollen on katsottava, ettei voida pitää poissuljettuna, että jos tätä virhettä ei olisi tehty ja jos komissio olisi ottanut huomioon alustavassa kannassa olevan toteamuksensa siitä, että eri tuotemerkkien varaosat eivät ole yleensä korvattavissa keskenään, ja kantajan tältä osin esittämät seikat (ks. edellä 86, 88 ja 89 kohta), komissio olisi päätynyt siihen, että koska varaosat, jotka ovat ominaisia pelkästään tietylle tuotemerkille, olivat keskenään korvattavissa, oli olemassa näistä varaosista muodostuvat erilliset merkitykselliset markkinat.

– Korjaus- ja huoltopalveluiden markkinoiden tutkimus

110 Kellojen korjaus- ja huoltopalveluiden markkinoiden osalta on tutkittava sitä, onko komission riidanalaisen päätöksen 17 kohdassa tekemä johtopäätös siitä, että näitä markkinoita ei pitäisi käsitellä erillisinä merkityksellisinä markkinoina, perusteltavissa riidanalaisen päätöksen 19–22 kohdassa esitetyillä toteamuksilla.

111 Komissio on todennut näissä viimeksi mainituissa kohdissa seuraavaa:

”(i) Myynnin jälkeinen huolto ja korjaus

(19) On ilmeistä, että luontainen markkinakehitys, jolle on luonteenomaista monimutkaisten mekaanisten koneistojen kasvanut kysyntä luksus- tai arvokellojen

sektorilla, on johtanut siihen, että suurin osa tällaisia kelloja valmistavista yritysryhmistä on muuttanut toimintaperiaatteitaan ja sallii näiden kellojen huollon ja korjauksen ainoastaan valikoivan jakelujärjestelmänsä sisällä. Luksus- tai arvokellojen valmistajat ovat yksi toisensa jälkeen omaksuneet tämän tietyn strategian näiden myynnin jälkeisten palveluiden tarjoamisen osalta ja kunkin luksustuotteiden alalla toimivan yksittäisen valmistajan tekemän priorisoinnin mukaisesti viimeisten 20 vuoden aikana.

(20) Komissio huomauttaa, että kellonvalmistajat pitävät myynnin jälkeistä huoltoa ja korjausta kellojen myyntiin liittyvänä liitännäisenä palveluna, mistä on osoituksena muun muassa kellonvalmistajien saamien tulojen määrä näillä markkinoilla. Tämä rahamäärä ei ole merkittävä, ja se muodostaa keskimäärin pienen osan kaikista saaduista tuloista. Lisäksi luksus- tai arvokellojen valmistajat pitävät korkealaatuisen, yhdenmukaisen ja yhtenäisen myynnin jälkeisten palveluiden verkoston perustamista merkittävänä asiakaslähtöisenä tekijänä ja niiden ensimarkkinoita koskevaan kilpailustrategiaan kuuluvana perustavanlaatuisena osana. Valmistajien mukaan primärituote menettäisi arvoaan asiakkaiden silmissä, jos mielikuva siitä liittyisi johonkin muuhun kuin joko kellonvalmistajien itse suorittamiin tai valtuutetuissa palvelukeskuksissa suoritettuihin tietylle tuotemerkille ominaisiin korkealaatuisiin myynnin jälkeisiin huoltopalveluihin.

(21) Näyttää siltä, että itsenäiset kellonkorjaajat eivät kykene aina täyttämään kellonvalmistajien valtuutetuille korjaamoilleen vahvistamia laadullisia perusteita –– Lisäksi joidenkin kellonvalmistajien mukaan jopa 30 prosenttia niiden myynnin jälkeisten palvelujen palvelukeskuksissa suoritetuista korjauksista liittyy sellaisten kellonkorjaajien, joilla ei ole tarvittavia taitoja ja tarvittavaa asiantuntemusta, suorittamien puutteellisten ja virheellisten korjausten aiheuttamien vahinkojen korjaamiseen.

(22) On myös todettava, että toinen kyseessä olevan tuotteen erityispiirre on se, että luksus- tai arvokellon koko elinkaaren aikana asiakkaalle myynnin jälkeisistä palveluista aiheutuvat kustannukset ovat pieniä kellon alkuperäiseen hintaan verrattuna ja että asiakas pitää niitä näin ollen melko merkityksettömänä koko 'paketin' hinnan osana."

112 Ensinnäkin on muistettava (ks. edellä 108 kohta), että jos tietyt taloudelliset toimijat ovat erikoistuneita ja ovat aktiivisia ainoastaan ensimarkkinoihin liittyvillä markkinoilla tai myynnin jälkeisillä markkinoilla, on painava syy katsoa, että on olemassa erityiset markkinat.

113 Kantaja on esittänyt hallinnollisessa menettelyssä, että sen seikan perusteella, että ammattikunnan muodostavat itsenäiset kellonkorjaajat eivät ole aktiivisia kellojen markkinoilla vaan pelkästään kellojen korjaus- ja huoltopalveluiden markkinoilla, on syytä katsoa, että on olemassa näiden palvelujen erilliset markkinat. Komissio on jättänyt ottamatta huomioon tämän kantajan esittämän painavan syyn.

114 Toiseksi on todettava, että vaikka käsiteltävänä olevan asian olosuhteet ovat hyvin erityislaatuisia, kun otetaan huomioon se, että kyse on yhtäältä tavaroiden markkinoista ja toisaalta myynnin jälkeisten palveluiden markkinoista, komissio ei voi jättää ottamatta huomioon merkityksellisten markkinoiden määritelmää koskevaa oikeuskäytäntöä, kun se päättää tarkastella myynnin jälkeisiä markkinoita yhdessä ensimarkkinoiden kanssa mahdollisesti yksinä merkityksellisinä markkinoina.

115 Sitä toteamusta lukuun ottamatta, jonka mukaan myynnin jälkeisten palveluiden kustannukset ovat pieniä luksus- tai arvokellon alkuperäiseen hintaan verrattuna, missään komission riidanalaisen päätöksen 19–22 kohdassa tekemässä toteamuksessa ei ole käsitelty edellä 67 kohdassa mainitussa oikeuskäytännössä mainittuja seikkoja eikä myöskään niitä seikkoja, jotka on mainittu merkityksellisten markkinoiden määritelmästä annetussa tiedonannossa (ks. edellä 68–70 kohta).

116 Lisäksi on todettava, että komissio ei ole suorittanut arviointia, jota se on pitänyt kaikkein merkityksellisimpänä varaosien markkinoiden osalta, eli soveltuvin osin arviointia, jolla on tarkoitus määrittää, voivatko kuluttajat välttyä korjaus- ja huoltopalveluiden hinnankorotukselta siirtymällä käyttämään muiden valmistajien primärituotteita.

117 Kolmanneksi on muistettava, että myynnin jälkeisten palvelujen kustannukset olivat riidanalaisen päätöksen 22 kohdan mukaan pieniä kellon alkuperäiseen hintaan verrattuna ja että riidanalaisen päätöksen alaviitteen 27 mukaan ”kuluttaja ei pi[tänyt] myynnin jälkeisten palveluiden kustannuksia kriteerinä kelloa valitessaan”.

118 Näiden seikkojen ja sen, ettei riidanalaisessa päätöksessä ole muuten osoitettu, että oikeuskäytännössä vahvistetut arviointiperusteet ja merkityksellisten markkinoiden määritelmästä annettu tiedonanto (joihin on viitattu edellä 67–70 kohdassa) olisi otettu huomioon, valossa unionin yleinen tuomioistuin arvioi, että komissio ei ole näyttänyt toteen sitä, että palveluiden markkinoilla tehty maltillinen hinnankorotus johtaisi siihen, että kysyntä siirtyisi luksus- tai arvokellojen markkinoille, mikä voisi

tehdä tällaisen hinnankorotuksen kannattamattomaksi, eikä sitä, että palveluiden hinnat vaikuttavat yleensä primärituotteiden väliseen kilpailuun.

119 Tästä seuraa, että komissio ei ole voinut riidanalaisen päätöksen 19–22 kohdassa esittämiensä toteamusten perusteella katsoa, että kellojen korjaus- ja huoltopalveluiden markkinat eivät muodostaneet erillisiä merkityksellisiä markkinoita, vaan että niitä oli päinvastoin tarkasteltava yhdessä luksus- tai arvokellojen markkinoiden kanssa. Näin ollen komissio on tehnyt tältä osin ilmeisen arviointivirheen.

120 Koska komission toteamuksiin siitä, että kellojen korjaus- ja huoltopalveluiden markkinat tai varaosien markkinat eivät muodostaneet erikseen tarkasteltavia merkityksellisiä markkinoita, sisältyy ilmeisiä arviointivirheitä, on tutkittava, onko komissio näistä virheistä huolimatta voinut perustellusti päätyä siihen, ettei asiaan liittynyt sellaista riittävää yhteisön etua, jonka perusteella olisi ollut tarpeen jatkaa sen suorittamaa tutkimusta.

121 Riidanalaisesta päätöksestä ilmenee selvästi, että vähäinen todennäköisyys siitä, että EY 81 ja EY 82 artiklaa on rikottu, on yksi niistä pääasiallisista perusteista, jotka tukevat komission johtopäätöstä tällaisen edun puuttumisesta. Näin ollen on tutkittava, voiko merkityksellisten markkinoiden virheellinen määrittely vaikuttaa niihin komission toteamuksiin, jotka koskevat todennäköisyyttä siitä, että yhteisön kilpailusääntöjä on rikottu.

3. *EY 81 artiklan rikkominen*

Asianosaisten ja väliintulijan lausumat

122 Kantaja toteaa, että sveitsiläiset kellonvalmistajat ovat tosiasiallisesti tehneet yhteistyötä poistaakseen itsenäiset kellonkorjaajat yhteisön markkinoilta, jotka koskevat kellojen korjaus- ja huoltopalveluja, ja siten rikkoneet EY 81 artiklaa. Lisäksi kantaja katsoo, että komissio on tehnyt virheen, kun se on katsonut, että menettelytapa, joka muodostuu siitä, että itsenäisille korjaajille kieltäydytään toimittamasta varaosia, muodostaa asetuksessa N:o 2790/1999 säädetyn ryhmäpoikkeuksen soveltamisalaan kuuluvan valikoivan jakelujärjestelmän.

123 Kantaja toteaa riidanalaisen päätöksen 27 ja 28 kohdan osalta, joissa komissio väittää, ettei se ole löytänyt mitään todisteita yhdenmukaistetun menettelytavan olemassaolosta, että tällaisen menettelytavan olemassaolo ei yleensä ilmene suorista todisteista vaan aihetodisteista. Käsiteltävänä olevassa asiassa kantaja on toimittanut hallinnollisen menettelyn aikana useita tällaisia aihetodisteita. Kantaja on maininnut ensiksi, että suurin osa sveitsiläisistä kellonvalmistajista oli keskeyttänyt varaosien toimittamisen tietyn ajanjakson aikana, ja toiseksi, että lähes kaikki kantelun kohteena olevat valmistajat kuuluivat valmistajien hyvin organisoituihin ”ryhmiin”, sekä kolmanneksi, että kaikki nämä kellonvalmistajat tapasivat toisiaan säännöllisesti käsitelläkseen strategisia kysymyksiä Fédération horlogère suissen (FHS) jäseninä. Komissio ei ollut ottanut näitä seikkoja huomioon ja oli tyytynyt riitauttamaan sen ajanjakson pituuden, jonka aikana sveitsiläiset kellonvalmistajat tosiasiallisesti kieltäytyivät toimittamasta varaosia (riidanalaisen päätöksen 16 kohta). Tämäkään komission toteamus ei ole perusteltu, kun otetaan huomioon se, että kantaja oli toimittanut sille asiakirjan, josta ilmeni, että riidanalaiset kieltäytymiset olivat keskittyneet tietylle ajanjaksolle tietyssä jäsenvaltiossa.

124 Komissio on kantajan mukaan joka tapauksessa päätynyt virheellisesti siihen, että kyseessä olevaan menettelytapaan voitiin soveltaa EY 81 artiklan 1 kohdan soveltamista koskevaa poikkeusta, koska EY 81 artiklan 3 kohdassa asetetut ehdot, sellaisina kuin ne on täsmennetty asetuksessa N:o 2790/1999, eivät täyty.

125 Komissio toteaa, että kuten se on selittänyt riidanalaisen päätöksen 27 ja 28 kohdassa, se ei ole löytänyt tutkimuksensa aikana mitään todisteita luksus- tai arvokellojen valmistajien välisen yhdenmukaistetun menettelytavan tai sopimuksen olemassaolosta. Kantaja ei ole toimittanut sille mitään luotettavia tietoja, joihin komissio olisi voinut perustaa EY 81 artiklan rikkomisen. Kellojen ensimarkkinoilla oli päinvastoin kilpailua, mitä kantaja ei kiistänyt.

126 Sen kantajan toimittaman asiakirjan osalta, joka koskee kieltäytymisten keskittymistä tietylle ajanjaksolle, komissio korostaa, että kantaja on laatinut tämän asiakirjan itse, tämän asiakirjan lähdettä ei ole tuotu esiin ja että tämä asiakirja koskee ainoastaan yhtä jäsenvaltiota. Tällä asiakirjalla on näin ollen heikko todistusarvo. Joka tapauksessa tämä asiakirja osoittaa, että kellojen varaosia on kieltäydytty toimittamasta progressiivisesti vuosien 1985–2008 aikana, mikä heijastaa luontaista markkinakehitystä.

127 Komissio katsoo, että sveitsiläisten kellonvalmistajien käyttöön ottama valikoiva jakelujärjestelmä on asetuksen N:o 2790/1999 mukainen ja ettei ole olemassa mitään todisteita tämän asetuksen 4 artiklan a alakohdan vastaisten menettelytapojen olemassaolosta. Se, että sveitsiläiset kellonvalmistajat ovat muuttaneet menettelytapojaan valitsemalla laadullisiin perusteisiin perustuvan valikoivan jakelujärjestelmän, johtuu täysin markkinoiden dynamiikasta ja vastaa kuluttajien vaatimuksia ja valmistajien tavoitetta taata korkealaatuisia palveluita.

128 Väliintulija toteaa, että kantajan väite, joka koskee kieltäytymisten keskittymistä kantelun jättämistä edeltävälle ”noin kahden vuoden” pituiselle ajanjaksolle, on aineellisesti virheellinen.

129 Lisäksi väliintulija yhtyy komission toteamukseen siitä, että itsenäisten kellonkorjaajien tarjoamien myynnin jälkeisten palveluiden laadusta valitetaan enemmän kuin valtuutettujen jälleenmyyjien tai itse valmistajan suorittamista korjauksista.

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta

130 Ensinnäkin sen kantajan esittämän väitteen osalta, joka koskee sveitsiläisten kellonvalmistajien välisen kartellin olemassaoloa, on todettava, että kantaja ei ole kyennyt osoittamaan, että riidanalaisen päätöksen 28 kohdassa esitetty komission toteamus siitä, että kantaja ei ole toimittanut mitään todisteita, jotka antaisivat aihetta epäillä sellaisen kartellin tai yhdenmukaistetun menettelytavan olemassaoloa, jolla on tarkoitus poistaa itsenäiset kellonkorjaajat luksus- tai arvokellojen korjaus- ja huoltopalveluiden markkinoilta, olisi lainvastainen.

131 On erityisesti todettava, että asiakirja, jonka otsikkona on ”kieltäytymisen progressiivisuus”, osoittaa, että ainoastaan kolme tuotemerkkiä on kieltäytynyt toimittamasta varaosia vuonna 1985 ja että näiden tuotemerkkien määrä oli vuonna 1990 viisi, vuonna 1995 15, vuonna 2000 35, vuonna 2005 38 ja lopulta vuonna 2008 50.

132 Näin ollen on todettava, että jopa tämä kantajan laatima asiakirja tukee komission kantaa siitä, että kieltäytymisen progressiivisuus ei johtunut kartellista vaan se johtui sveitsiläisten kellonvalmistajien tekemistä itsenäisistä kaupallisista päätöksistä.

133 Toiseksi kantaja esittää, että varaosien valikoivaa jakelujärjestelmää koskeva menettelytapa, joka merkitsee kieltäytymistä näiden varaosien toimittamisesta itsenäisille kellonkorjaajille ja kieltoa, jonka mukaan verkostoon kuuluvat yritykset eivät saa toimittaa näitä osia verkoston ulkopuolisille toimijoille, on EY 81 artiklan vastainen menettelytapa ja että siihen ei voida soveltaa asetuksessa N:o 2790/1999 myönnettyä ryhmäpoikkeusta.

134 On muistettava, että tämän asetuksen 2 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”[EY] 81 artiklan 3 kohdan ja tämän asetuksen säännösten nojalla julistetaan, että [EY] 81 artiklan 1 kohtaa ei sovelleta asetuksessa säädetyin edellytyksin sopimuksiin tai yhdenmukaistettuihin menettelytapoihin, joihin sitoutuneet kaksi tai useampaa yritystä toimivat sopimuksen kannalta eri tuotanto- tai jakeluportailla ja jotka koskevat osapuolille asetettuja tiettyjen tavaroiden ja palvelujen ostoon, myyntiin ja jälleenmyyntiin sovellettavia ehtoja, jäljempänä ’vertikaaliset sopimukset’.

Tätä poikkeusta sovelletaan siltä osin kuin näihin sopimuksiin sisältyy [EY] 81 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan kuuluvia kilpailunrajoituksia, jäljempänä ’vertikaaliset rajoitukset’.”

135 Saman asetuksen 3 artiklassa säädetään, että ”2 artiklassa säädettyä poikkeusta sovelletaan, jos toimittajan markkinaosuus on enintään 30 prosenttia asian kannalta merkityksellisillä markkinoilla, joilla se myy sopimuksessa tarkoitettuja tavaroita tai palveluja”.

136 Lisäksi vertikaalisista rajoituksista annettujen suuntaviivojen (EYVL 2000, C 291, s. 1) 94 kohdassa todetaan seuraavaa:

”Jos toimittaja valmistaa sekä alkuperäistä laitetta että sen korjaus- tai varaosia, se on usein ainoa tai suurin toimittaja kyseisten korjaus- tai varaosien myynnin jälkeisillä markkinoilla. –– [A]setuksen [N:o 2790/1999] soveltamisen kannalta merkitykselliset markkinat voivat muodostua alkuperäisen laitteen markkinoi[sta, joihin myös varaosat sisältyvät, tai erillisistä markkinoista, jotka muodostuvat alkuperäisten laitteiden markkinoista, ja] myynnin jälkeisistä markkinoi[sta, asiaan liittyvien olosuhteiden], kuten kyseisen kilpailunrajoituksen vaikutu[sten], laitteen elinkaare[n] sekä korjaus- tai korvauskustannusten suuruude[n, perusteella].”

137 Komissio on päätellyt käsiteltävänä olevassa asiassa riidanalaisen päätöksen 33 kohdassa tältä osin seuraavaa:

”–– Kuten aikaisemmin on todettu, komission esillä olevassa asiassa suorittama arviointi on johtanut siihen johtopäätökseen, että varaosien myynnin jälkeisiä markkinoita ei ole pidettävä ensimarkkinoista erillisinä markkinoina. Näin ollen on arvioitava tietyn kellonvalmistajan yleistä markkinavoimaa ja erityisesti on otettava huomioon tämän kellonvalmistajan asema ja vahvuus ensimarkkinoilla. Tämän vuoksi, kun otetaan huomioon se, ettei ole ilmennyt, että millään kantelussa tarkoitetulla kellonvalmistajalla olisi määräävää markkina-asemaa ensimarkkinoilla eikä yli 30 prosentin markkinaosuutta, vaikuttaa siltä, että ne voisivat kuulua ryhmäpoikkeusasetuksen soveltamisalaan.”

138 On muistettava, että ei voida pitää poissuljettuna, että jos komissio ei olisi tehnyt edellä 107 kohdassa mainittua ilmeistä arviointivirhettä, se olisi päätynyt siihen, että koska varaosat, jotka ovat ominaisia pelkästään tietylle tuotemerkille, olivat keskenään korvattavissa, oli olemassa näistä varaosista muodostuvat erilliset merkitykselliset markkinat.

139 Riidanalaisessa päätöksessä ei ole kuitenkaan ilmaistu, että sveitsiläisten kellonvalmistajien markkinaosuus olisi alle 30 prosenttia myös varaosien, jotka ovat ominaisia pelkästään tietylle tuotemerkille, markkinoilla.

140 Näissä olosuhteissa ei voida pitää poissuljettuna, että jos komissio ei olisi tehnyt edellä 107 kohdassa mainittua ilmeistä arviointivirhettä ja jos komissio olisi toistanut riidanalaisessa päätöksessä alustavassa kannassa esittämänsä toteamuksen siitä, että luksus- tai arvokellojen valmistajat olivat ainoita pelkästään niiden omille tuotemerkeille ominaisten varaosavalikoimien tarjoajia, se olisi päätynyt siihen, ettei asetuksessa N:o 2790/1999 myönnettyä poikkeusta voida soveltaa, kun otetaan huomioon tämän asetuksen 3 artikla.

141 Lisäksi on korostettava, että komissio ei ole maininnut riidanalaisen päätöksen 43 kohdassa otsikon ”Johtopäätös” alla sen vähäisen todennäköisyyden osalta, että valikoivat jakelujärjestelmät ovat EY 81 artiklan vastaisia, mitään muuta seikkaa kuin asetuksessa N:o 2790/1999 myönnetyn ryhmäpoikkeuksen sovellettavuuden. Näin ollen unionin yleinen tuomioistuin katsoo, että tällä seikalla oli tältä osin ratkaiseva merkitys.

142 Näin ollen on katsottava, että edellä 107 kohdassa mainittu ilmeinen arviointivirhe koskee myös komission tekemää johtopäätöstä, joka koskee vähäistä todennäköisyyttä siitä, että EY 81 artiklaa on rikottu.

4. *EY 82 artiklan rikkominen*

Asianosaisten ja väliintulijan lausumat

143 Kantaja toteaa riidanalaisen päätöksen 39–42 kohdassa esitettyjen komission toteamusten osalta, että komissio on tunnustanut alustavassa kannassa, että kullakin sveitsiläisellä kellonvalmistajalla oli määräävä markkina-asema tai monopoliasema niiden varaosien osalta, jotka ovat ominaisia pelkästään niiden tavaramerkille. Kun nämä valmistajat ovat kieltäytyneet jatkamasta varaosiensa toimittamista, ne ovat syyllistyneet määräävän markkina-aseman väärinkäyttöön.

144 Kantajan mukaan se seikka, että sveitsiläisten kellojen markkinoilla on komission mukaan kilpailua, ei vaikuta kilpailuolosuhteisiin korjaus- ja huoltopalveluiden markkinoilla, joita olisi pitänyt pitää käsiteltävänä olevassa asiassa erillisinä merkityksellisinä markkinoina. Kantaja toteaa, että näillä viimeksi mainituilla markkinoilla ei ole enää kilpailua, lukuun ottamatta tietynasteista itsenäisten kellonkorjaajien ja sveitsiläisten kellonvalmistajien välistä jäljellä olevaa kilpailua. Sveitsiläisten kellonvalmistajien menettelytavan, joka muodostuu kieltäytymisestä jatkaa varaosien toimittamista, tarkoituksena on poistaa jopa tämä jäljellä oleva kilpailu.

145 Komissio korostaa, että sen tekemän arvioinnin mukaan ensimarkkinat ovat kellojen markkinat, joista kellojen varaosien myynnin jälkeiset markkinat ovat täysin riippuvaisia. Kellojen markkinoilla on riittävästi kilpailua, ja mistään ei käy ilmi sitä, että sveitsiläisillä kellonvalmistajilla olisi yhteinen määräävä markkina-asema, saati sitten sitä, että määräävää markkina-asemaa olisi väärinkäytetty.

146 Väliintulija vahvistaa, että sillä ei ole määräävää markkina-asemaa ensimarkkinoilla. Lisäksi asiassa ei ole kyse yhteisen määräävän markkina-aseman toteamisen edellyttämistä olosuhteista.

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta

147 Komissio on katsonut riidanalaisen päätöksen 41 kohdassa seuraavaa:

”[J]älkimarkkinoiden osalta on jo todettu, [että] näyttää epätodennäköiseltä, että ne muodostaisivat markkinat, joita on arvioitava erikseen, ja kysymystä näillä markkinoilla olevasta määräävästä markkina-asemasta ei ole näin ollen arvioitava erillään ensimarkkinoista.”

148 Komissio on todennut riidanalaisen päätöksen 44 kohdassa otsikon ”Johtopäätös” alla seuraavaa:

”[A]rviointi on johtanut ensi arviolta siihen johtopäätökseen, että myynnin jälkeiset markkinat eivät muodosta esillä olevassa asiassa erillisiä markkinoita ja että tarkastelluilla myynnin jälkeisillä markkinoilla ei näytä näin ollen olevan olemassa yhteistä eikä erillistä määräävää markkina-asemaa. Koska määräävää markkina-asemaa ei ole olemassa, kysymys väärinkäytöstä on menettänyt täysin merkityksensä.”

149 Kuten edellä 109 kohdassa on jo todettu, ei voida pitää poissuljettuna, että jos komissio ei olisi tehnyt edellä 107 kohdassa mainittua ilmeistä arviointivirhettä, se olisi

katsonut, että koska varaosat, jotka ovat ominaisia tietyille tuotemerkeille, olivat keskenään korvattavissa, nämä varaosat muodostivat erilliset merkitykselliset markkinat.

150 On todettava, että riidanalaisessa päätöksessä ei ole arvioitu lainkaan sitä asemaa, joka sveitsiläisillä kellonvalmistajilla on niiden varaosien, jotka ovat ominaisia pelkästään niiden omille tuotemerkeille, markkinoilla. Näin ollen komissio ei ole sanoutunut riidanalaisessa päätöksessä irti siitä alustavassa kannassa esitetystä toteamuksestaan, että luksus- tai arvokellojen valmistajat olivat ainoita pelkästään niiden omille tuotemerkeille ominaisten varaosavalikoimien tarjoajia, eikä ole ottanut kantaa kantajan väitteeseen siitä, että sveitsiläisillä kellonvalmistajilla oli määräävä markkina-asema niiden varaosien, jotka ovat ominaisia pelkästään niiden omille tuotemerkeille, markkinoilla.

151 Näin ollen ei voida pitää poissuljettuna, että jos komissio olisi päätynyt siihen, että oli olemassa varaosista, jotka olivat ominaisia tietyille tuotemerkeille, muodostuvat erilliset merkitykselliset markkinat, ja olisi näin ollen tutkinut sveitsiläisten kellonvalmistajien asemaa näillä markkinoilla, se olisi toistanut alustavassa kannassa esitetyn toteamuksensa siitä, että luksus- tai arvokellojen valmistajat olivat ainoita niiden omille tuotemerkeille ominaisten varaosavalikoimien tarjoajia. Näin ollen ei voida pitää poissuljettuna, että se olisi tällä perusteella katsonut, että näillä valmistajilla oli määräävä markkina-asema tai monopoliasema ainakin tiettyjen niille ominaisten varaosavalikoimien, jotka muodostivat merkitykselliset markkinat, osalta.

152 Koska komissio on perustanut johtopäätöksensä EY 82 artiklan rikkomisen vähäisestä todennäköisyydestä siihen, ettei sveitsiläisillä kellonvalmistajilla ole määräävää markkina-asemaa, merkityksellisten markkinoiden määrittelemisen yhteydessä tehty ilmeinen arviointivirhe koskee myös tätä johtopäätöstä.

5. *Sen arviointi, liittyykö asiaan sellaista riittävää yhteisön etua, jonka perusteella olisi tarpeen jatkaa tutkimista*

Asianosaisten ja väliintulijan lausumat

153 Kantaja katsoo, että riidanalaisen päätöksen 9 kohdassa esitetyt komission toteamukset, jotka koskevat tapahtuneeksi väitetyn rikkomisen vähäistä vaikutusta yhteismarkkinoiden toimintaan, vaadittavan tutkinnan monimutkaisuutta ja rikkomisen toteamisen vähäistä todennäköisyyttä, ovat virheellisiä tai että ainakaan mikään todiste tai väite ei tue niitä. Kantaja katsoo erityisesti, että tapahtuneeksi väitettyjen rikkomisten vähäistä vaikutusta koskeva toteamus on virheellinen, kun otetaan huomioon mahdollisuus kokonaisen käsityöläisammatin häviämisestä unionissa.

154 Lisäksi kantaja toteaa, että komissio on myöntänyt riidanalaisen päätöksen 14 kohdassa, että se ”ei ole vakuuttunut siitä, että luksus- tai arvokellojen markkinat ovat merkitykselliset (ensi)markkinat esillä olevassa asiassa”, mutta on kuitenkin pitänyt tätä määritelmää arviointinsa perusteena. Koska komissio ei ole määritellyt merkityksellisiä markkinoita, se ei ole myöskään voinut päättelyvirhettä tekemättä päätyä siihen, että ”mikään ei viit[annut] siihen, että näiden markkinoiden toiminta olisi häiriintynyt”.

155 Komissio on kantajan mukaan myös jättänyt ottamatta huomioon sen seikan, että väitetty kilpailunvastainen käyttäytyminen koskee kaikkia jäsenvaltioita, joten komissiolla on parhaat edellytykset toteuttaa toimenpiteitä terveen kilpailun palauttamiseksi yhteismarkkinoille. Kantaja viittaa oikeuskäytäntöön, joka koskee kysymystä siitä, onko komissio ottanut huomioon sen oikeussuojan laajuuden, jota kansalliset tuomioistuimet voivat antaa, kun se on ohjannut kantelijaa kääntymään kansallisten tuomioistuinten puoleen. Pelkästään yhden kansallisen viranomaisen tai kansallisen tuomioistuimen päätös ei kuitenkaan voisi poistaa käsiteltävänä olevassa asiassa

häiriöitä kilpailussa erityisesti sen vuoksi, että kaikki sveitsiläiset kellomerkit eivät ole edustettuina kaikissa jäsenvaltioissa.

156 Komissio viittaa edellä 28 kohdassa mainitussa asiassa Ufex ym. vastaan komissio annettuun tuomioon (79 kohta). Komissio väittää, että sitä, liittyykö asiaan sellaista riittävää yhteisön etua, jonka perusteella olisi jatkettava tutkimista, on arvioitava vertailuun perustuvan arviointiperusteen perusteella. Kun tätä perustetta sovelletaan, komissio voi päätyä perustellusti siihen, että kanteluun ei liity sellaista riittävää yhteisön etua, jonka perusteella olisi jatkettava kantelun tutkimista, pelkästään yhden tekijän tai useampien tekijöiden yhdistelmän perusteella. Koska yksittäiseen kanteluun liittyvän yhteisön edun arviointi perustuu kunkin yksittäisen asian olosuhteisiin, ei ole syytä rajoittaa niiden arviointiperusteiden lukumäärää, joita komissio voi käyttää, eikä toisaalta ole myöskään syytä edellyttää komissiolta sitä, että se käyttäisi yksinomaan tiettyjä arviointiperusteita.

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta

157 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan silloin, kun komissio päättää asettaa sille tehdyt kantelut tärkeysjärjestykseen, se voi päättää, missä järjestyksessä kantelut on tutkittava, ja käyttää tärkeysjärjestyksen perusteena tiettyyn asiaan liittyvää yhteisön etua (edellä 27 kohdassa mainittu asia Tremblay ym. v. komissio, tuomion 60 kohta; ks. vastaavasti asia T-24/90, Automec v. komissio, tuomio 18.9.1992, Kok., s. II-2223, Kok. Ep. XIII, s. II-65, 83–85 kohta).

158 Komission on asian tutkimisen jatkamiseen liittyvää yhteisön etua arvioidessaan otettava huomioon yksittäistapauksen olosuhteet ja erityisesti sen käsiteltäväksi saatetussa kantelussa sille esitetyt tosiseikat ja oikeudelliset seikat. Jotta komissio

voisi parhaalla mahdollisella tavalla täyttää tehtävänsä valvoa EY 81 ja EY 82 artiklan noudattamista, sen on erityisesti verrattava keskenään tapahtuneeksi väitetyn kilpailusääntöjen rikkomisen merkitystä yhteismarkkinoiden toiminnan kannalta, sitä todennäköisyyttä, että se voi todeta rikkomisen tapahtuneen, ja sitä, miten laajoja tarpeelliset tutkimukset olisivat (ks. vastaavasti edellä 157 kohdassa mainittu asia Automec v. komissio, tuomion 86 kohta; edellä 27 kohdassa mainittu asia Tremblay ym. v. komissio, tuomion 62 kohta ja edellä 27 kohdassa mainittu asia Sodima v. komissio, tuomion 46 kohta).

159 Tältä osin unionin yleisen tuomioistuimen on selvitettävä erityisesti se, ilmeneekö päätöksestä, että komissio on verrannut keskenään tapahtuneeksi väitetyn kilpailusääntöjen rikkomisen mahdollista vaikutusta yhteismarkkinoiden toimintaan, sitä todennäköisyyttä, että se voi todeta rikkomisen tapahtuneen, ja sitä, miten laajoja tutkimukset olisivat, jotta komissio voisi parhaalla mahdollisella tavalla täyttää tehtävänsä valvoa EY 81 ja EY 82 artiklan noudattamista (ks. edellä 27 kohdassa mainittu asia Sodima v. komissio, tuomion 46 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

160 Lisäksi on palautettava mieliin edellä 65 kohdassa mainittu oikeuskäytäntö, jonka mukaan komissiolle kantelujen käsittelemisen yhteydessä kuuluvan harkintavallan käyttämisen valvonta unionin tuomioistuimissa ei saa vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan johtaa siihen, että unionin tuomioistuimet korvaavat komission yhteisön etua koskevan arvioinnin omalla arvioinnillaan, vaan valvonnan tarkoituksena on sen selvittäminen, ettei riidanalainen päätös perustu asiallisesti virheellisiin tosiseikkoihin tai ettei siihen liity oikeudellista virhettä, ilmeistä arviointivirhettä tai harkintavallan väärinkäyttöä.

161 Lopuksi on myös palautettava mieliin, että ilmeisellä arviointivirheellä ei voida riittävästi perustella riidanalaisen päätöksen kumoamista, jos sillä ei käsiteltävänä olevan asian erityisissä olosuhteissa ole voinut olla lopputuloksen kannalta ratkaisevaa vaikutusta (asia T-60/05, UFEX ym. v. komissio, tuomio 12.9.2007, Kok., s. II-3397, 77 kohta; ks. vastaavasti asia T-126/99, Graphischer Maschinenbau v. komissio, tuomio 14.5.2002, Kok., s. II-2427, 48 ja 49 kohta). Lisäksi komissiolle asetetun perusteluvelvollisuuden täyttämiseksi on riittävää, että se esittää ne tosiseikat ja ne oikeudelliset

perustelut, joilla on olennaista merkitystä päätöksen kannalta (ks. asia T-211/05, Italia v. komissio, tuomio 4.9.2009, Kok., s. II-2777, 68 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

162 Näin ollen on tarkasteltava niiden toteamusten merkitystä päätöksen kannalta, jotka on perusteltu puutteellisesti (ks. edellä 49 kohta), joissa on jätetty ottamatta huomioon merkityksellisiä seikkoja siitä huolimatta, että komission velvollisuutena on tutkia huolellisesti kaikki ne tosiseikat ja oikeudelliset seikat, jotka kantelija saattaa sen tietoon (ks. edellä 33 kohta), ja joissa on tehty ilmeisiä arviointivirheitä (ks. edellä 107 ja 119 kohta), jotta voidaan ratkaista, ovatko nämä lainvastaisuudet voineet vaikuttaa komission suorittamaan vertailuun, joka koskee tapahtuneeksi väitetyn kilpailusääntöjen rikkomisen merkitystä yhteismarkkinoiden toiminnan kannalta, sitä todennäköisyyttä, että komissio voi todeta rikkomisen tapahtuneen, ja sitä, miten laajoja tarpeelliset tutkimukset olisivat.

163 Tältä osin on muistettava, että komission toteamus siitä, ettei asiaan liity sellaista riittävää yhteisön etua, jonka perusteella olisi jatkettava kantelun tutkimista, perustuu neljään olennaiseen seikkaan. Ensinnäkin kantelu koskee ainoastaan pieniä markkinoita tai ainoastaan pientä markkinalohkoa, joten näiden markkinoiden tai tämän markkinalohkon taloudellinen merkitys on myös vähäinen. Toiseksi komissio ei voi päätyä käytettävissään olevien tietojen perusteella siihen, että on olemassa kartelli tai yhdenmukaistettu menettelytapa, ja on epätodennäköistä, että sveitsiläisten kellonvalmistajien käyttöön ottamat valikoivat jakelujärjestelmät eivät kuuluisi asetuksessa N:o 2790/1999 myönnetyn ryhmäpoikkeuksen soveltamisalaan. Kolmanneksi, koska kahdet myynnin jälkeiset markkinat eivät muodosta erillisiä markkinoita, ei näytä olevan olemassa määräävää markkina-asemaa, joten kysymyksellä määräävän markkina-aseman väärinkäytöstä ei ole merkitystä. Neljänneksi, kun otetaan huomioon komission tapahtuneeksi väitetyistä rikkomisista suorittama arviointi, on niin, että vaikka kantelun tutkimiseen kohdennettaisiin lisäresursseja, kilpailusääntöjen rikkomisen toteamisen todennäköisyys olisi yhä vähäinen. Vaikka rikkomisten voitaisiin

katsoa tapahtuneen, kansalliset kilpailuviranomaiset ja kansalliset tuomioistuimet näyttäisivät soveltuvan hyvin käsittelemään näitä rikkomisia (ks. edellä 8–11 kohta).

164 Ensinnäkin unionin yleinen tuomioistuin katsoo, että toteamuksella siitä, että kantelu koskee ainoastaan pieniä markkinoita tai ainoastaan pientä markkinalohkoa, joten näiden markkinoiden tai tämän markkinalohkon taloudellinen merkitys on myös vähäinen, on ollut olennainen merkitys, kun komissio on vertaillut keskenään niitä tekijöitä, joita sen on arvioitava, jotta se voi määritellä, liittyykö asiaan sellaista riittävää yhteisön etua, jonka perusteella olisi jatkettava asian tutkimista. Tätä toteamusta ei ole perusteltu riittävästi, ja sillä on rikottu velvollisuutta ottaa huomioon kaikki merkitykselliset oikeudelliset seikat ja tosiseikat ja tutkia huolellisesti kaikkia tällaisia kantajan komission tietoon saattamia seikkoja (ks. edellä 49 kohta).

165 Toiseksi on muistettava, että komission merkityksellisten markkinoiden määrittelemisen yhteydessä tekemät ilmeiset arviointivirheet koskevat myös niitä komission johtopäätöksiä, jotka koskevat vähäistä todennäköisyyttä siitä, että EY 81 ja EY 82 artiklaa on rikottu.

166 Sillä riidanalaisen päätöksen 14 kohdassa esitetyllä komission toteamuksella, jonka mukaan komissio ”ei ole vakuuttunut siitä, että luksus- tai arvokellojen markkinat ovat merkitykselliset (ensi)markkinat esillä olevassa asiassa” ja jonka mukaan ei ainakaan ollut tarpeen rajata tarkasti merkityksellisiä markkinoita, koska ”mikään ei viit[annut] siihen, että näiden markkinoiden toiminta olisi häiriintynyt”, ei voida korjata näitä lainvastaisuuksia.

167 Tältä osin on muistettava, että komissio on katsonut riidanalaisen päätöksen 33 kohdassa (ks. edellä 137 kohta) seuraavaa:

”– – [S]uorit[ettu] arviointi on johtanut siihen johtopäätökseen, että varaosien myynnin jälkeisiä markkinoita ei ole pidettävä ensimarkkinoista erillisinä markkinoina. Näin ollen on arvioitava tietyn kellonvalmistajan yleistä markkinavoimaa, ja erityisesti on otettava huomioon tämän kellonvalmistajan asema ja vahvuus ensimarkkinoilla. Tämän vuoksi, kun otetaan huomioon se, ettei ole ilmennyt, että millään kantelussa tarkoitetulla kellonvalmistajalla olisi määräävää markkina-asemaa ensimarkkinoilla eikä yli 30 prosentin markkinaosuutta, vaikuttaa siltä, että ne voisivat kuulua ryhmäpoikkeusasetuksen soveltamisalaan.”

168 Lisäksi on muistettava, että komissio on todennut riidanalaisen päätöksen 44 kohdassa (ks. edellä 148 kohta) seuraavaa:

”[A]rviointi on johtanut ensi arviolta siihen johtopäätökseen, että myynnin jälkeiset markkinat eivät muodosta esillä olevassa asiassa erillisiä markkinoita ja että tarkasteluilla myynnin jälkeisillä markkinoilla ei näytä näin ollen olevan olemassa – – määräävää markkina-asemaa. Koska määräävää markkina-asemaa ei ole olemassa, kysymys väärinkäytöstä on menettänyt täysin merkityksensä.”

169 Näin ollen riidanalaisesta päätöksestä ilmenee selvästi, että komissio on nojautunut alustavaan markkinoiden määritelmään tukeakseen johtopäätöstään, joka koskee EY 81 ja EY 82 artiklan rikkomisten vähäistä todennäköisyyttä, ja on nojautunut tähän viimeksi mainittuun johtopäätökseensä perustellakseen toteamuksensa, joka koskee sitä, että mikään ei viittaa siihen, että kyseisillä markkinoilla olisi häiriöitä. Komissio ei näin ollen voi perustellusti väittää, että sen ei tarvinnut määritellä merkityksellisiä markkinoita sen vuoksi, että mikään ei viitannut siihen, että markkinoilla olisi

häiriöitä, sillä sen esittämä toteamus näiden häiriöiden puuttumisesta perustui juuri siihen merkityksellisten markkinoiden määritelmään, jonka se oli kuitenkin esittänyt.

170 Lisäksi sitä, että komissio on toiminut lainvastaisesti merkityksellisten markkinoiden määrittelemisen yhteydessä, ei voi poistaa riidanalaisen päätöksen 18 kohdassa esitetty komission toteamus siitä, että ”vaikka näitä markkinoita olisi pidettävä erillisinä merkityksellisinä markkinoina, mahdollisten kilpailunvastaisten vaikutusten olemassaolo on erittäin epätodennäköistä sen vuoksi, että ensimarkkinoilla näyttää olevan kilpailua[; e]rityisesti on todettava, että myynnin jälkeisillä markkinoilla tehtävät hinnankorotukset eivät ole yleensä kannattavia sen vuoksi, että ne vaikuttanut myyntiin ensimarkkinoilla, jollei ensimarkkinoilla lasketa hintoja myynnin jälkeisillä markkinoilla veloitettavien korkeampien hintojen vastapainoksi”.

171 Komissio ei nimittäin tue toteamustaan siitä, että ”myynnin jälkeisillä markkinoilla tehtävät hinnankorotukset eivät ole yleensä kannattavia sen vuoksi, että ne vaikuttanut myyntiin ensimarkkinoilla”, millään arviolla eikä millään todisteella. Sen sijaan se mainitsee riidanalaisessa päätöksessä seikan, joka asettaa tämän toteamuksen kyseenalaiseksi, korostaessaan sitä, että ”kuluttaja ei pidä myynnin jälkeisten palveluiden kustannuksia kriteerinä kelloa valitessaan”. Tästä seikasta todennäköisesti seuraa, että näiden palveluiden hintojen korottaminen – tai näiden palveluiden hintaan sisältyvien varaosien hintojen korottaminen – ei vaikuta sen tuotemerkin kellojen kysyntään, jonka myynnin jälkeisillä markkinoilla hintoja on nostettu (ks. edellä 106 kohta).

172 Koska olennaisimmat toteamukset, jotka tukevat komission johtopäätöstä siitä, ettei asiaan liity sellaista riittävää yhteisön etua, jonka perusteella olisi jatkettava tutkimista, ovat kolmanneksi riittämättömästi perusteltuja ja koska niissä ei ole otettu huomioon merkityksellistä kantelussa esitettyä seikkaa ja niissä on tehty ilmeisiä arviointivirheitä, on tutkittava, onko ainoalla jäljellä olevalla pätevällä perusteella, jonka mukaan kansalliset kilpailuviranomaiset ja kansalliset tuomioistuimet soveltuvat

hyvin tutkimaan mahdollisia EY 81 ja EY 82 artiklan rikkomisia ja käsittelemään niitä, sinällään mahdollista perustella komission johtopäätöstä riittävän yhteisön edun puuttumisesta.

173 On muistettava, että silloin, kun kantelussa tarkoitetun rikkomisen vaikutukset ulottuvat olennaisilta osin ainoastaan yhden jäsenvaltion alueelle ja kun kantelija on saattanut tätä rikkomista koskevia asioita tämän jäsenvaltion toimivaltaisten tuomioistuinten ja hallintoviranomaisten käsiteltäväksi, komissiolla on oikeuskäytännön mukaan oikeus hylätä kantelu yhteisön edun puuttumisen vuoksi, edellyttäen kuitenkin, että kansalliset tuomioistuimet ja viranomaiset pystyvät turvaamaan kantelijan oikeudet tyydyttävällä tavalla, mikä edellyttää sitä, että ne kykenevät selvittämään asian tosiseikat ja tämän perusteella toteamaan, merkitsevätkö kantelussa kyseessä olevat menettelytavat perustamissopimuksen edellä mainittujen kilpailumääräysten rikkomista (asia T-458/04, Au lys de France v. komissio, tuomio 3.7.2007, 83 kohta, ei julkaistu oikeustapauskokoelmassa; ks. vastaavasti edellä 157 kohdassa mainittu asia Automec v. komissio, tuomion 89–96 kohta).

174 On myös todettava, että edellä mainituissa asioissa, joissa unionin yleisellä tuomioistuimella on jo ollut tilaisuus ilmaista kantansa siitä komission esittämästä perusteesta, joka koskee kantelijoiden mahdollisuutta puolustaa oikeuksiaan kansallisissa viranomaisissa ja kansallisissa tuomioistuimissa, oli kyse tilanteista, joissa näiden kantelijoiden kritisoimat menettelytavat ulottuivat pääasiassa yhden ainoan jäsenvaltion alueelle ja joissa asia oli jo saatettu näiden viranomaisten tai tuomioistuinten käsiteltäväksi (asia T-114/92, BEMIM v. komissio, tuomio 24.1.1995, Kok., s. II-147, 76 ja 77 kohta; edellä 27 kohdassa mainittu asia Tremblay ym. v. komissio, tuomion 73 ja 74 kohta; edellä 26 kohdassa mainittu asia AEPI v. komissio, tuomion 46 kohta ja edellä 161 kohdassa mainittu asia UFEX ym. v. komissio, tuomion 157 kohta).

175 Sen sijaan käsiteltävänä olevassa asiassa on niin, että vaikka komissio toteaa, että kantajan kritisoiman menettelytavan laajuus vaihtelee hieman eri jäsenvaltioiden välillä, komissio on myöntänyt, että tämä menettelytapa koskee vähintään viiden

jäsenvaltion aluetta, ja se ei kiistä eikä vahvista sitä, että tämä menettelytapa koskee koko unionin aluetta.

176 Vaikka käsiteltävänä olevassa asiassa oletettaisiin, että kansalliset viranomaiset ja kansalliset tuomioistuimet soveltuisivat hyvin käsittelemään kantelun kohteena olevia mahdollisia rikkomisia, kuten komissio on todennut riidanalaisen päätöksen 8 kohdassa, pelkästään tämä toteamus ei näin ollen riitä tukemaan komission loppupäätelmää, joka koskee riittävän yhteisön edun puuttumista. Kritisoitu menettelytapa koskee ainakin viittä jäsenvaltiota ja mahdollisesti jopa kaikkia jäsenvaltioita, ja se on sellaisten yritysten harjoittama, joiden kotipaikat ja valmistuspaikat sijaitsevat unionin ulkopuolella, mikä viittaa siihen, että unionin tasolla toteutettavat toimenpiteet voisivat olla tehokkaampia kuin useat kansallisella tasolla toteutettavat toimenpiteet.

177 Kaikkien edellä esitettyjen seikkojen perusteella on pääteltävä, että komission lainvastainen toiminta voi vaikuttaa sen suorittamaan arviointiin, joka koskee sitä, liittyykö asiaan sellaista riittävää yhteisön etua, jonka perusteella olisi jatkettava kantelun tutkimista.

178 Näin ollen riidanalainen päätös on kumottava, eikä ole tarpeen tutkia muita kantajan esittämiä kanneperusteita ja väitteitä eikä kantajan pyyntöä siitä, että asiakirja-aineistosta poistettaisiin yksi kohta komission antamasta vastauksesta unionin yleisen tuomioistuimen esittämiin kirjallisiin kysymyksiin.

Oikeudenkäyntikulut

179 Unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Jos hävinneitä asianosaisia on useita, unionin yleinen tuomioistuin ratkaisee, miten kulut on jaettava näiden asianosaisten kesken.

180 Koska komissio ja väliintulija ovat hävinneet asian, väliintulija on velvoitettava vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan ja korvaamaan kantajalle väliintulosta aiheutuneet oikeudenkäyntikulut ja komissio on velvoitettava vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan ja korvaamaan muut kantajalle aiheutuneet oikeudenkäyntikulut kantajan vaatimusten mukaisesti.

Näillä perusteilla

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto)

on ratkaissut asian seuraavasti:

1) **Asiassa COMP/E-1/39097 10.7.2008 tehty komission päätös K(2008) 3600 kumotaan.**

2) **Richemont International SA vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan, ja se velvoitetaan korvaamaan Confédération européenne des associations d'horlogers-réparateurs (CEAHR):lle väliintulosta aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.**

3) Euroopan komissio vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan, ja se velvoitetaan korvaamaan CEAHR:lle aiheutuneet muut oikeudenkäyntikulut.

Czúcz Labucka O'Higgins

Julistettiin Luxemburgissa 15 päivänä joulukuuta 2010.

Allekirjoitukset

Sisällys

Tosiseikat ..... II - 5872

Menettely ja osapuolten vaatimukset ..... II - 5875

Oikeudellinen arviointi ..... II - 5877

1. Kantelussa kyseessä olevien markkinoiden koko ja näiden markkinoiden taloudellinen merkitys ..... II - 5878

Asianosaisten ja väliintulijan lausumat ..... II - 5878

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 5879

2. Merkityksellisten markkinoiden määritelmä ..... II - 5886

Asianosaisten ja väliintulijan lausumat ..... II - 5886

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 5891

Ensimmäinen väite, joka koskee käsitteen ”kellot, jotka kannattaa korjata” virheellistä korvaamista käsitteellä ”luksus- tai arvokellot” ..... II - 5894

Toinen väite, joka koskee sitä, että kellojen korjaus- ja huoltopalveluiden markkinoita ja varaosien markkinoita ei ole tarkasteltu erikseen ..... II - 5895

– Varaosien markkinoiden tutkimus ..... II - 5896

– Korjaus-ja huoltopalveluiden markkinoiden tutkimus ..... II - 5907

3. EY 81 artiklan rikkominen ..... II - 5912

Asianosaisten ja väliintulijan lausumat ..... II - 5912

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 5914

4. EY 82 artiklan rikkominen ..... II - 5918

Asianosaisten ja väliintulijan lausumat ..... II - 5918

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 5919

5. Sen arviointi, liittyykö asiaan sellaista riittävää yhteisön etua, jonka perusteella olisi tarpeen jatkaa tutkimista ..... II - 5921

Asianosaisten ja väliintulijan lausumat ..... II - 5921

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 5922

Oikeudenkäyntikulut ..... II - 5930